

Εθνικό και
Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Έτος 3ο - Τεύχος 5
Ιούνιος 2013

Εργαστήριο Μελέτης
της Μετανάστευσης
και της Διασποράς

Προλογικό Σημείωμα

Η πρωθύτερη εφαρμογή της προαναγγελθείσας απόφασης 460/2013 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας για την ακύρωση συγκεκριμένων διατάξεων του ν. 3838/2010 γνωστού πλέον και ως νόμου "Ραγκούση" πυροδότησε σειρά από δημόσιες συζητήσεις. Αντικείμενο τους το ζήτημα της απόδοσης της ιθαγένειας, άλλως οι προϋποθέσεις πολιτογράφησης, καθώς και το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι των αλλοδαπών στις δημοτικές εκλογές. Μέλη του ελληνικού κοινοβουλίου, της ακαδημαϊκής κοινότητας, της κοινωνίας των πολιτών και των μεταναστευτικών οργανώσεων διατύπωσαν δημοσίως τις απόψεις τους, ενώ ακόμη αναμένεται το νέο νομο-

σχέδιο του Υπουργείου Εσωτερικών, με το οποίο αναθεωρούνται οι σχετικές διατάξεις. Υπενθυμίζεται ότι στην ομιλία του στο Κοινοβούλιο, στο πλαίσιο των Προγραμματικών Δηλώσεων της κυβέρνησης Εθνικής Ευθύνης, ο Πρωθυπουργός είχε υπογραμμίσει ότι η αλλαγή του νομικού πλαισίου περί ιθαγένειας «σε συνδυασμό με τις σύγχρονες εξελίξεις και σε αντιστοίχιση με τα ισχύοντα σε ευρωπαϊκές χώρες με παρόμοια προβλήματα, δηλαδή με χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου» (Ιούλιος 2012). Στο πνεύμα αυτό κινείται σχετικό κείμενο του παρόντος τεύχους, με μια κριτική προσέγγιση των εν λόγω ευρωπαϊκών πολιτικών.

Συναφώς δημοσιοποιούνται ευρήματα έρευνας που αφορούν στην κοινωνική και πολιτική συμμετοχή υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα με τη χρήση Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης. Ενόσω διεξάγεται η προαναφερθείσα συζήτηση, συνεχίζονται οι δράσεις για την ένταξη των νομίμως διαμενόντων αλλοδαπών στην Ελλάδα, με έμφαση κυρίως στη δεύτερη γενιά, χωρίς να απουσιάζει το ενδιαφέρον και για την πρώτη. Οι δράσεις αυτές εστιάζουν σε μεγάλο βαθμό στην εκμάθηση της γλώσσας, ως βασικού συστατικού της ένταξης και διενεργούνται

κυρίως από ακαδημαϊκούς σε συνεργασία με το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο. Μια τέτοια δράση επελέγη να παρουσιαστεί στο παρόν τεύχος, όχι μόνο λόγω της επιβράβευσής της σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά κυρίως λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

Μεταφέροντας τη συζήτηση από τη νόμιμη μετανάστευση στην παράνομη, παρουσιάζεται συνοπτικά το status της πολιτικής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και συναφείς δράσεις κρατικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών. Χρονικά βρισκόμαστε δύο έτη μετά την κύρωση από την Ελλάδα της Συμφωνίας του Πατέρμο και του συνοδευτικού Πρωτοκόλλου περί καταπολέμησης της Εμπορίας Ανθρώπων, και εν αναμονή ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την παροχή προστασίας στα θύματά της.

Η επισκόπηση των εξελίξεων τα δύο έτη που μεσολάβησαν από την υιοθέτηση του ν. 3907/2011 περί ίδρυσης αρμοδίων Υπηρεσιών Ασύλου και Πρώτης Υποδοχής αποτελεί επίσης αντικείμενο συζήτησης σε αυτό το τεύχος, καθώς η στελέχωση των εν λόγω υπηρεσιών είναι σε εξέλιξη και αναμένεται η λειτουργία του πρώτου Κέντρου Υποδοχής σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω νόμου.

Συνοδευτικά παρατίθενται σχετικά στατιστικά στοιχεία και καταγράφονται ειδικού ενδιαφέροντος δημοσιεύσεις.

Περιεχόμενα Τεύχους

1. Η σημασία της παραχώρησης της ελληνικής ιθαγένειας στα παιδιά των μεταναστών
2. Βράβευση με το Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών του προγράμματος ΕΛΜΕΓΟ (Ελληνικά για Μετανάστες Γονείς) του Εργαστηρίου Γλώσσας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
3. Το παζλ των δράσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων
4. Η κατάσταση του Ασύλου στην Ελλάδα δύο χρόνια μετά την ψήφιση του ν. 3907/2011
5. Αποτύπωση της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία μέσω του καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών
6. Εργογραφία
7. Στατιστικά Στοιχεία
8. Παρουσίαση Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ.

Η σημασία της παραχώρησης της ελληνικής ιθαγένειας στα παιδιά των μεταναστών

Δρ Δέσποινα Π. Παπαδοπούλου

Η ιθαγένεια ως μέσο ένταξης στα δημοκρατικά κράτη

Η πρόσφατη απόφαση (11/02/2013) του Συμβουλίου της Επικρατείας περί αντισυνταγματικότητας των ρυθμίσεων του νόμου 3838/2010 ο οποίος αφορά, μεταξύ άλλων, την ιθαγένεια των παιδιών των αλλοδαπών, έχει εγείρει ήδη πολλές αντιδράσεις στην Ελλάδα κυρίως από τα πολιτικά κόμματα και την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Στο σκεπτικό της απόφασης γίνεται λόγος για την ανάγκη ύπαρξης γνησίου/ουσιαστικού δεσμού του αλλοδαπού προς το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία ως προϋπόθεσης για την απονομή της ελληνικής ιθαγένειας. Ο δεσμός αυτός πιστοποιείται με την ένταξη του ατόμου σε μια κοινότητα με ορισμένο πολιτιστικό υπόβαθρο, σχετικά σταθερά ήθη και έθιμα και κοινή γλώσσα τα οποία μεταβιβάζονται μέσω της οικογένειας και της εκπαίδευσης.

Επισημαίνεται ακόμη ότι η νόμιμη παραμονή των αλλοδαπών γονιών στη χώρα αλλά και η φοίτηση των παιδιών τους σε ελληνικό σχολείο δεν αποτελούν επαρκή κριτήρια για την απόκτηση από τα παιδιά της ιδιότητας του έλληνα πολίτη. Πρέπει να τεκμηριώνεται και μια ουσιαστική σχέση των γονιών με την ελληνική κοινωνία με βάση τα κριτήρια που προαναφέρθηκαν.

Ο αντίλογος σε σχέση με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας αφορά καταρχάς τη δυνατότητα λειτουργίας του θεσμού της ιθαγένειας στα σύγχρονα δημοκρατικά κράτη ως μέσου ένταξης - με νομική, κοινωνική και πολιτισμική διάσταση- στην κοινωνία της χώρας υποδοχής και όχι ως μέσου κοινωνικού αποκλεισμού.

Επιπλέον, η επιλογή των αλλοδαπών γονιών να αποκτήσουν τα παιδιά τους την ελληνική

ιθαγένεια εκφράζει τη βούλησή τους για το «συνανήκειν» στην ελληνική κοινωνία και άρα την αποδοχή από αυτούς των κοινών αξιών που τη συγκροτούν. Συνεπώς στις φιλελεύθερες κοινωνίες «η πολιτεία πρέπει να είναι πραγματικά ανοικτή για την αποδοχή οποιουδήποτε μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι μέλος σε μια κοινωνία»¹.

Έρευνες σε χώρες με φιλελεύθερη παράδοση ως προς τη νομοθεσία για τα παιδιά των μεταναστών, όπως η Γαλλία, καταδεικνύουν τη σημασία της απόκτησης της ιθαγένειας για την ανάπτυξη δεσμού των παιδιών με τη γαλλική κοινωνία. Στις απαντήσεις τους νέοι μαροκινής καταγωγής πρόβαλαν μεταξύ άλλων τη συναισθηματική σχέση που τους συνέδεε με τη Γαλλία δηλώνοντας γάλλοι πολίτες από κάθε άποψη². Η απόδοση της γαλλικής ιθαγένειας αποτέλεσε το επιστέγασμα της κοινωνικοποίησης, του «ανήκειν», για τους νέους μαροκινούς. Αντίστροφα, η διαδικασία ένταξης στη γαλλική κοινωνία τους απομάκρυνε από την κουλτούρα της χώρας καταγωγής τους³.

οι επιλογές και οι αποφάσεις των κρατών για τα σημαντικά αυτά ζητήματα χρειάζεται να είναι συνολικές, με αίσθημα ευθύνης και με στόχο την κοινωνική συνοχή

Ενδεικτική της αφοσίωσης στη νέα πατρίδα των νέων που προέρχονταν από γονείς μετανάστες είναι η στάση τους σχετικά με τη γαλλική ιθαγένεια κατά την ενηλικίωσή τους, όταν δηλαδή τους δίνεται η δυνατότητα να μην την αποδεχτούν. Σύμφωνα με τα εμπειρικά δεδομένα, για τους Αλγερινούς το ποσοστό μη αποδοχής της γαλλικής ιθαγένειας είναι ανύπαρκτο (λιγότερο από 1%) ενώ επίσης μικρά είναι τα ποσοστά για τους Ισπανούς και τους Πορτογάλους (9% και 16% των

αντρών, 5% και 3% των γυναικών αντίστοιχα)⁴.

Ο κίνδυνος της ξενοφοβίας

Ο περιορισμός σε σχέση με την πρόσβαση των μεταναστών στην ιθαγένεια βασίζεται στο αξίωμα ότι το κράτος σύμφωνα με ένα «νόμιμο» και «λογικό» εθνικισμό, πρέπει να κάνει τη διάκριση σε πολίτες και μη πολίτες⁵. Η εικόνα όμως των αυστηρά οριοθετημένων κρατών παραπέμπει σε μια αντιδημοκρατική παράδοση των εθνών-κρατών για όσους δεν έχουν την ιδιότητα του πολίτη⁶.

Ξενοφοβικές τάσεις καταγράφονται στη νομοθεσία περί ιθαγένειας στις περιπτώσεις αυταρχικών καθεστώτων. Συναντώνται με τη μορφή μαζικών αφαιρέσεων της ιθαγένειας. Με την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία ψηφίστηκε νόμος στη Γερμανία το 1933 που προέβλεπε τη δυνατότητα ανάκλησης οποιασδήποτε ιθαγένειας είχε παραχωρηθεί τα προηγούμενα δεκαπέντε χρόνια. Μάλιστα οι περιπτώσεις των Εβραίων εξετάζονταν κατά προτεραιότητα⁷.

Αξίζει να επισημανθεί ότι η Γερμανία, αν και αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση κράτους με διαχρονικά συντηρητικό προσανατολισμό ως προς τους νόμους για τους αλλοδαπούς, αναθεώρησε τα τελευταία χρόνια τη νομοθεσία της για τα παιδιά των μεταναστών. Τα μέλη της πολιτικής ελίτ που αποφάσισε από τη δεκαετία 1990 την πιο φιλελεύθερη στροφή της νομοθεσίας για τους Ξένους, έλαβαν υπόψη τους την αποτυχία των μέτρων αποκλεισμού των νέων μεταναστών από την αγορά εργασίας με τη μη παραχώρηση σε αυτούς αδειών εργασίας. Έγινε φανερό στην πολιτική εξουσία η απειλή δημιουργίας ενός υποπρολεταριάτου με τάσεις παραβατικότητας. Ακόμη, η αλλαγή της νομοθεσίας υποστηρίχθηκε από μια κοινωνική συμμαχία υπέρ των

Η σημασία της παραχώρησης της ελληνικής ιθαγένειας στα παιδιά των μεταναστών

μεταναστών καθώς έγινε αντιληπτός ο ρόλος τους στην ανασυγκρότηση της γερμανικής οικονομίας⁸.

Στο γερμανικό παράδειγμα οι νομοθέτες σε σύμπραξη με την πολιτική εξουσία και την ίδια τη γερμανική κοινωνία επέλεξαν να ψηφίσουν νόμους υπέρ των μεταναστών και η στάση τους αυτή αποτελεί δείκτη για το δημοκρατικό χαρακτήρα της πολιτείας. Από τα παραπάνω εξάγεται ότι οι επιλογές και οι αποφάσεις των κρατών για τα σημαντικά αυτά ζητήματα χρειάζεται να είναι συνολικές, με αίσθημα ευθύνης και με στόχο την κοινωνική συνοχή.

Αντί επιλόγου παραθέτουμε την αφήγηση ενός νεαρού αφγανού που βρέθηκε για ένα διάστημα ασυνόδευτος στην Ελλάδα πριν να γίνει δεκτός σε ένα κέντρο υποδοχής για ασυνόδευτους ανήλικους στη Ρώμη, το *Civico Zero*⁹. Ο νεαρός παρουσιάζει με εύγλωττο τρόπο το ξενοφοβικό κλίμα που βιώνουν πολλοί νεαροί μετανάστες.

«Ρώμη, 09.2012

Ονομάζομαι Μοχαμέντ Μασαντί και κατάγομαι από το Γιακούρι του Αφγανιστάν. Έχω μια άσχημη ανάμνηση κατά τη διάρκεια της

σύντομης παραμονής μου στην Ελλάδα. Μια βραδιά στην Αθήνα με μερικούς φίλους επιστρέψαμε στο σπίτι μας και κάποια στιγμή αντιληφθήκαμε ότι μας ακολουθούσε μια ομάδα ατόμων, ήταν οι φασίστες! Οι φίλοι μου μπόρεσαν και ξέφυγαν χωρίς να τους χτυπήσουν, εγώ όμως όχι!

Κρατούσαν μπαστούνια και χτυπούσαν χωρίς να κοιτάνε, από το στόμα μου έτρεχε αίμα και ακόμη και στο κεφάλι έφαγα κλωτσιά, δεν ξέρω πώς αλλά στο τέλος κατάφερα να ξεφύγω. Στο νοσοκομείο βρίσκονταν πολλοί αστυνομικοί αλλά δεν με ρώτησαν καν τι είχε συμβεί γιατί ήταν φανερό πως το ήξεραν...»

Παραπομπές

1. Bauböck, Rainer (1994), "Changing the Boundaries of Citizenship. The Inclusion of Immigrants in Democratic Polities" στο Bauböck, Rainer (ed.), *From Aliens to Citizens, Redefining the Status of Immigrants in Europe*. Aldershot, U.K.: European Centre Vienna-Avebury, σ. 206. Μετάφραση δική μας.
2. Chattou, Zoubir & Mustapha Belbah (2001), « Evolutions, enjeux et significations de l'acquisition de

la nationalité française par des Marocains en France», *Migrations Etudes*, décembre, τ. 103. Η έρευνα αφορά την περίοδο 1985-1997.

3. Στο ίδιο, σ. 7.
4. Tribalat, Michèle (1996), *De l'immigration à l'assimilation*, Paris: La Découverte, σ. 168 – 169.
5. Βλ. Brubaker, Rogers (1992), *Citizenship and Nationhood in France and Germany*. Cambridge, Mass.-London: Harvard University Press, σ. 26-29.
6. Βλ. Joppke, Christian (1999), *The United States, Germany, and the Great Britain*. Oxford: Oxford University Press.
7. Βλ. Weil, Patrick (2002), *Qu'est-ce qu'un Français ? Histoire de la nationalité française depuis la Révolution*. Paris : Bernard Grasset, σ. 203-204.
8. Βλ. Joppke, ό.π., σ. 77.
9. Τις αφηγήσεις των νεαρών μεταναστών παραθέτει και μεταφράζει από τα ιταλικά ο ψυχολόγος Νίκος Γκιωνάκης, επιστημονικός υπεύθυνος του κέντρου ημέρας «Βαβέλ» για την ψυχική υγεία των μεταναστών. <http://psi-action.blogspot.gr/2013/04/civico-zero.html>

Βράβευση με το Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών του προγράμματος ΕΛΜΕΓΟ (Ελληνικά για Μετανάστες Γονείς) του Εργαστηρίου Γλώσσας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Γιώργος Ανδρουλάκης
Αν. Καθηγητή Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το πρόγραμμα ΕΛΜΕΓΟ (Ελληνικά για Μετανάστες Γονείς) βραβεύθηκε με το Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών. Πρόκειται για μία ευρωπαϊκή διάκριση που ενθαρρύνει τις νέες πρωτοβουλίες στον χώρο της διδασκαλίας και εκμάθησης των γλωσσών και ενισχύει πρωτοποριακές πρακτικές και τεχνικές. Το πρόγραμμα ΕΛΜΕΓΟ ανταποκρίνεται στην ευρωπαϊκή θεματική προτεραιότητα «Πολυγλωσσικές τάξεις» (καθώς είχε

συμμετέχοντες/ -ουσες μετανάστες/ -ριες με 9 διαφορετικές μητρικές γλώσσες), κατεξοχήν πάντως στην τρίτη εθνική θεματική προτεραιότητα για το 2012 του διαγωνισμού του Ευρωπαϊκού Σήματος Γλωσσών, «Εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες και στα παιδιά τους».

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το "Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών" μπορείτε να δείτε στο σύνδεσμο: <http://ec.europa.eu/>

languages/european-language-label/index_el.htm, ενώ τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των ελληνικών προτάσεων από το ΙΚΥ βρίσκονται στο σύνδεσμο: http://www.iky.gr/epikoinwnia/nea-anakoinwseis/item/862-results_ell_2012.

Το πρόγραμμα ΕΛΜΕΓΟ χρηματοδοτήθηκε εξολοκλήρου από την Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Π.Θ.), μετά από επιλογή, στο πλαίσιο

Βράβευση με το Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών του προγράμματος ΕΛΜΕΓΟ (Ελληνικά για Μετανάστες Γονείς) του Εργαστηρίου Γλώσσας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

πρόσκλησης του 2010 για έργα στοχευμένης έρευνας, με διακριτή προσφορά στην κοινωνία.

Βασικός σκοπός και αντικείμενο του έργου ήταν η προσφορά ειδικών μαθημάτων ελληνικής γλώσσας που επιτρέπουν σε μετανάστες/-ριες γονείς να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την αποτελεσματική επικοινωνία με τα σχολεία όπου φοιτούν τα παιδιά τους, ώστε να διευκολυνθεί η ένταξη των μεταναστών/ -τριών στην ελληνική κοινωνία. Η συμμετοχή των μεταναστών/ -τριών ήταν εθελοντική και δωρεάν.

Η υλοποίηση του Προγράμματος διήρκεσε από 01/11/2010 ως 28/02/2013 και πραγματοποιήθηκε από το Εργαστήριο Μελέτης Διδασκαλίας και Διάδοσης της Ελληνικής Γλώσσας του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης (συντονιστής φορέας), με επιστημονικό υπεύθυνο τον Αναπληρωτή Καθηγητή Γιώργο Ανδρουλάκη. Συνεργάστηκαν επίσης άλλα τρία Εργαστήρια του Π.Θ.: το Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού, του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, με επικεφαλής την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Μαρία Παπαδοπούλου, το Εργαστήριο Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, με επικεφαλής την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν και ομάδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής, με επικεφαλής την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Γεωργία Ανδρέου. Συνεργάστηκαν ακόμη ο Δήμος Βόλου, οι Μεταναστευτικοί σύλλογοι της περιοχής Βόλου (Αλβανών, Ρουμάνων, Βουλγάρων, Νιγηριανών), Διευθύνσεις και σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περιοχής Βόλου, καθώς και η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Πολύδρομο». Το Πρόγραμμα υλοποιήθηκε στις εξής φάσεις: αρχικά, έγινε καταγραφή του κοινού – στόχου, δηλαδή μετανάστες/-ριες, γονείς παιδιών που φοιτούν σε σχολεία

υποχρεωτικής εκπαίδευσης του Βόλου. Έπειτα, έγινε επισκόπηση της σχετικής διεθνούς βιβλιογραφίας και ανάλογων δράσεων σε άλλες χώρες, για τον εντοπισμό συναφών καλών πρακτικών. Σε επόμενο στάδιο, ανιχνεύθηκαν και αναλύθηκαν οι κοινωνικές προσδοκίες, οι γλωσσικές και επικοινωνιακές ανάγκες μεταναστών/-ριών γονέων, καθώς και οι ανάγκες των εκπαιδευτικών, σχετικά με την επικοινωνία σχολείου – σπιτιού. Για τη διερεύνηση συγκροτήθηκαν 12 ολιγομελείς ομάδες εστίασης (focusgroups) του κοινού - στόχου. Βάσει των αποτελεσμάτων, καθορίστηκαν οι μαθησιακοί στόχοι και συγκροτήθηκε ένα ειδικό αναλυτικό πρόγραμμα (syllabus), σχεδιάστηκε το διδακτικό υλικό, σε έντυπη και πολυμεσική μορφή, και προγραμματίστηκαν οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Τέλος, πραγματοποιήθηκαν τα μαθήματα σε 4 τμήματα των 13 ατόμων, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης αναγκών. Κάθε τμήμα παρακολούθησε 40 διδακτικές ώρες. Μετά το πέρας των μαθημάτων, έγινε αξιολόγηση και αποτίμησή τους από όλους/-ες τους/τις εμπλεκόμενους/-ες και δημιουργήθηκε ένα πακέτο πόρων και εμπειριών (resourcepack).

Αναφορικά με το υλικό που χρησιμοποιήθηκε για τα μαθήματα, ήταν όχι μόνο αυθεντικό αλλά και πρωτότυπο. Δημιουργήθηκε από ειδική επιστημονική ομάδα, κατά τη διάρκεια της φάσης σχεδιασμού και ανάπτυξης. Το υλικό οργανώθηκε θεματικά και έγινε προσαρμογή στα 4 τμήματα-επίπεδα των θεματικών ενοτήτων: σχολείο, σπίτι και οικογένεια, μετακίνηση και μετανάστευση, εργασία, υγεία. Το υλικό είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Εργαστηρίου ΜΔΔΕ Γλώσσας: <http://www.esske.net/Greeklanglab/>. Σχετικά με τη μέθοδο διδασκαλίας που χρησιμοποιήθηκε, υιοθετήθηκε η μαθητοκεντρική και εργασιοκεντρική (task-based) προσέγγιση.

Τα μαθήματα έλαβαν χώρα σε σύγχρονες εγκαταστάσεις του Π.Θ.

Ωστόσο, προέκυψαν και ορισμένες δυσκολίες στη διαδικασία προετοιμασίας του Προγράμματος. Αρχικά, μεθοδολογικής φύσεως, ως προς την ανίχνευση και ανάλυση αναγκών των μεταναστών/-ριών. Για τον λόγο αυτό κρίθηκε σκόπιμη η υιοθέτηση μίας κοινής μεθοδολογίας, όπου γινόταν ενημέρωση των μεταναστών/-ριών για τα ζητούμενα του προγράμματος και για τη διαδικασία που επιλέχθηκε, και με τριγωνοποίηση για τη συλλογή των δεδομένων. Έπειτα, η σύνδεση των αναγκών με το νέο υλικό και με τα μαθήματα προκάλεσε την απαίτηση τόσο για ειδική όσο και για ταχύρρυθμη κατάρτιση των εκπαιδευτικών του έργου. Έτσι, πραγματοποιήθηκαν μικροδιδασκαλίες με τη συμμετοχή δείγματος των επιμορφούμενων και με χρήση μέρους του corpus από

Μετανάστευσης Επίκαιρα

Έτος 3ο - Τεύχος 5
Ιούνιος 2013

ISSN: 1792-8818

Επιμέλεια:
Σαμπατάκου Ελένη - Ανδριανή

Σε αυτό το τεύχος
συνεργάστηκαν:
Ανδρουλάκης Γιώργος
Μπουσίου Αλεξάνδρα
Παπαδοπούλου Π. Δέσποινα
Τραμουντάνης Άγγελος

Εργαστήριο Μελέτης της
Μετανάστευσης και Διασποράς
(Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ.)

Αιόλου 42-44, Αθήνα
Τηλ-fax: 210. 3689541

www.emmedia.gr
emmedia@psra.uoa.gr

Επισκεφθείτε μας στο [facebook](#)

Βράβευση με το Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών του προγράμματος ΕΛΜΕΓΟ (Ελληνικά για Μετανάστες Γονείς) του Εργαστηρίου Γλώσσας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

το υλικό που δημιουργήθηκε. Μετά τις εφαρμογές, η κατάρτιση έλαβε τη μορφή ανοιχτών συζητήσεων, με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων. Με στόχο την απρόσκοπτη συμμετοχή των επιμορφούμενων στις διάφορες φάσεις υλοποίησης του προγράμματος, κρίθηκε απαραίτητη η προσαρμογή του ωραρίου. Σε αυτό συνέβαλαν σημαντικά οι μεταναστευτικοί σύλλογοι της περιοχής του Βόλου.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα του ΕΛΜΕΓΟ, καταρχάς για πρώτη φορά στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν ειδικά μαθήματα της Ελληνικής για μετανάστες/-ριες, βασισμένα σε πολυδιάστατη ανάλυση αναγκών και σε πρότυπο syllabus. Η επιστημονική έρευνα συνέβαλε τόσο στην υιοθέτηση θετικών στάσεων απέναντι στην πολυγλωσσία που συνδέεται με τη μετανάστευση, όσο και στη βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων των μεταναστών/-ριών στην ελληνική γλώσσα, αλλά και στην αξιοποίηση των γλωσσών της μετανάστευσης στην Ελλάδα. Επιπλέον, εκπαιδευτικοί φορείς και στελέχη τους ευαισθητοποιήθηκαν σχετικά με τη γλωσσική και πολιτισμική ετερογένεια που συνεπάγεται η μετανάστευση προς την Ελλάδα και εστίασαν στις δυνατό-

τητες αξιοποίησης της πολυγλωσσίας. Αξιοσημείωτη είναι και η συνεισφορά στη βελτίωση και ενίσχυση της συνεργασίας των γονέων (μεταναστών/-ριών και όχι μόνο) με το σχολείο. Επίσης, προωθήθηκε η συνέργεια μεταξύ σχολείου, πανεπιστημίου, τοπικής αυτοδιοίκησης και μεταναστευτικών οργανώσεων. Αναπτύχθηκε ακόμη ερευνητικό δυναμικό στους τομείς της γλωσσικής ένταξης των ενηλίκων μεταναστών/-τριών και της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, καταρτίστηκε εξειδικευμένο διδακτικό προσωπικό, ενώ οι στόχοι και η μεθοδολογία του προγράμματος προβλήθηκαν στην εκπαιδευτική κοινότητα και στην κοινωνία, μέσω μίας εκδήλωσης διάχυσης. Τέλος, έγιναν επιστημονικές ανακοινώσεις, από μέλη της ερευνητικής ομάδας του έργου, στα εξής συνέδρια:

- 14ο Διεθνές Συνέδριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης: Μετανάστευση-Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας, Βόλος, Απρίλιος 2011 (2 ανακοινώσεις).
- 10ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας, Κομοτηνή, Σεπτέμβριος 2011.

- Modern Languages Symposium 2011: Language, Migration and Diaspora, Δουβλίνο, Δεκέμβριος 2011.
- Seminar of Researching Multilingually Project, Μπρίστολ, Μάρτιος 2012.
- 2ο Σταυροδρόμι Γλωσσών και Πολιτισμών-Ελληνοαλβανική Επαφή, Μάιος 2012 (2 ανακοινώσεις).
- DILTEC International Conference, Παρίσι, Ιούνιος 2012.
- 15ο Διεθνές Συνέδριο Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας, Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2012.

Φωτογραφίες από το πρόγραμμα ΕΛΜΕΓΟ καθώς και από την τελετή απονομής του "Ευρωπαϊκού Σήματος Γλωσσών" μπορεί να βρείτε στο σύνδεσμο: http://www.esske.net/Greeklanglab/index.php?option=com_phocagallery&view=category&id=1%3Aelmego&Itemid=56&lang=en

Το παζλ των δράσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση *Trafficking in Persons 2012* του US State Department's Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons, η Ελλάδα συγκαταλέγεται για μια ακόμη φορά στις χώρες της Ζώνης 2. Στατιστικά αυτό αποτυπώνεται στη σύλληψη 171 δραστών σωματεμπορίας και εμπορίας ανθρώπων εντός του 2012, την παροχή αρωγής και προστασίας σε 39 θύματα εμπορίας και σωματεμπορίας και την καταδίκη σε α' και β' βαθμό 49 δραστών. Τοιχογραφία της

εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί δημοσίευμα σε περιοδικό κυριακάτικης εφημερίδας, όπου καταγράφονται οι σύγχρονες μέθοδοι δράσης των κυκλωμάτων, καθώς και χαρακτηριστικά των θυμάτων τους στην περιοχή της Αθήνας. Σε άλλα πρόσφατα δημοσιεύματα γίνεται αναφορά στην εξάρθρωση κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων τόσο για σεξουαλική εκμετάλλευση, όσο και για αναγκαστική εργασία στην ελληνική περιφέρεια.

Εντούτοις τα τελευταία έτη το συναφές νομοθετικό πλαίσιο έχει εκσυγχρονιστεί σε σημαντικό βαθμό, εναρμονιζόμενο με τις αντίστοιχες διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις. Αναλυτικότερα, οι εθνικές δράσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, περιλαμβανομένων μέτρων ταυτοποίησης, προστασίας και αρωγής θυμάτων εμπορίας ανθρώπων διέπονται από τις συναφείς διατάξεις του ν. 3386/2005, όπως τροποποιήθηκε με την κύρωση της Σύμβασης του ΟΗΕ

Το παζλ των δράσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων

ενάντια στο Διεθνές Οργανωμένο έγκλημα (Σύμβαση του Παλέρμο) και των Πρωτοκόλλων αυτής, ιδίως του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών (ν. 3875/2010). Πλέον σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1(ι) του Ν. 3386/2005, όπως τροποποιήθηκε, «θύμα εμπορίας ανθρώπων είναι τόσο το φυσικό πρόσωπο για το οποίο υπάρχουν βάσιμοι λόγοι, ώστε να θεωρηθεί θύμα οποιουδήποτε από τα εγκλήματα που προβλέπονται στα 323, 323Α, 323Β, 348Α, 349, 351 και 351Α90 του Ποινικού Κώδικα, πριν ασκηθεί ποινική δίωξη γι' αυτό όσο και εκείνο σε βάρος του οποίου τελέστηκε κάποιο από τα παραπάνω εγκλήματα για τα οποία κινήθηκε η ποινική δίωξη, ανεξάρτητα από το εάν αυτό έχει εισέλθει στη χώρα νόμιμα ή παράνομα.»

Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο προστιθέμενη αξία στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την αναγκαστική εργασία έχει εν δυνάμει η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2009/52/ΕΕ με το ν. 4052/2012 περί κυρώσεων στους εργοδότες που απασχολούν παράνομα πολίτες τρίτων χωρών.

Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος βρίσκεται ωστόσο στη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή με επισπεύδον το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία έχει ως αντικείμενο επεξεργασίας την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης - Πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ' στο εθνικό δίκαιο με καταληκτική προθεσμία την 6η Απριλίου 2013. Μεταξύ άλλων με την ενσωμάτωση της συγκεκριμένης Οδηγίας αποκτά τυπική θεσμική υπόσταση ο συντονιστικός ρόλος που επιτελεί σήμερα άτυπα το ΥΠΕΞ με τα στελέχη συναρμόδιων Υπουργείων,

τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και πιστοποιημένες ΜΚΟ, εξασφαλίζοντας τη συνεργασία και δικτύωση με Διεθνείς Οργανισμούς, την υλοποίηση ανειλημμένων δεσμεύσεων και την απαραίτητη εξωστρέφεια των εθνικών δράσεων και των πολιτικών, ιδίως σε ό,τι αφορά στη συμμετοχή της Ελλάδας σε ένα Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων.

Το επιχειρησιακό υπόβαθρο της πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, περιλαμβανομένης της ενίσχυσης της δίωξης των δραστών, περιγράφεται στους πρωτεύοντες στόχους του Προγράμματος Αντεγκληματικής Πολιτικής (2010-2014) του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και της ΕΛ.ΑΣ.. Ειδικότερα, σε συνέχεια της πρωτοβουλίας "ΙΛΑΕΙΡΑ" (2009) της ΕΛ.ΑΣ. για την καταπολέμηση της εμπορίας γυναικών και ανηλίκων και την αρωγή και προστασία των θυμάτων εμπορίας (i) πραγματοποιούνται συναντήσεις εκπροσώπων εμπλεκόμενων υπηρεσιών σε εθνικό επίπεδο (ii) οργανώνονται ειδικές επιχειρησιακές δράσεις κατά οργανωμένων κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων, (iii) συνεχίζεται σε διμερές κατά κύριο λόγο επίπεδο η συνεργασία με τις γειτονικές χώρες (Αλβανία, Βουλγαρία) με διευρυμένες (κρατικοί και μη κρατικοί φορείς) συναντήσεις ή συναντήσεις όμορων περιφερειακών αστυνομικών αρχών, (iv) αξιοποιούνται οι δομές της EUROPOL, INTERPOL, SECI και η παρουσία των αστυνομικών συνδέσμων. Μετά την ολοκλήρωση του TACT III (2006-2009), η συνεργασία με την Αλβανία ως προς την προστασία και αρωγή των ανηλίκων θυμάτων εμπορίας συνεχίζεται στο πλαίσιο της κυρωθείσας σχετικής συμφωνίας με το ν. 3692/2008. Συμπληρωματικά λειτουργεί το πρόγραμμα - ομπρέλα Prevention of and Fight against Crime (2007-2013) με αντικείμενο τη συλλογή και επε-

ξεργασία δεδομένων εμπορίας ανθρώπων, την ενημέρωση ομάδων κινδύνου, την εκπαίδευση και την επιχειρησιακή συνεργασία.

Υπενθυμίζεται ότι στην ΕΛ.ΑΣ. λειτουργούν με σημαντικές επιτυχίες επιχειρησιακές μονάδες καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων σε όλη την επικράτεια και επιτελική Ομάδα Anti-trafficking στο Αρχηγείο της ΕΛ.ΑΣ.. Ως προς τη διαχείριση των θυμάτων υπάρχουν συγκεκριμένες οδηγίες για το συντονισμό της συνεργασίας ΕΛ.ΑΣ. και μη κρατικών φορέων με κομβικό φορέα το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ-Τηλεφωνική Γραμμή 197), Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Συνεργασία υφίσταται επίσης με ξένες Διπλωματικές Αρχές και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης για την αρωγή των εντοπιζόμενων θυμάτων εμπορίας και τον επαναπατρισμό τους. Δια του Εθνικού Συντονιστικού Μηχανισμού Παρακολούθησης και Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων (Υπ. Εξωτερικών) μετέχει και η Ελλάδα στο χρηματοδοτούμενο από την Ε.Ε. πρόγραμμα Towards a Pan-European Monitoring System of Trafficking in Human Beings (2012-2014).

Αξιόλογη δραστηριοποίηση σημειώνουν και οι μη κρατικοί φορείς σε όλα τα στάδια της αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων (πρόληψη, ενημέρωση, καταπολέμηση, ταυτοποίηση-προστασία - αρωγή θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, νομική συνδρομή για τη δίωξη των δραστών εμπορίας ανθρώπων). Στο πεδίο αυτό, αξιόπαινη είναι καταρχήν η καθιέρωση της 1109-Γραμμής πληροφόρησης για την εμπορία ανθρώπων (03.04.2012) από την Α21, μια ΜΚΟ δραστηριοποιούμενη διεθνώς στην ενημέρωση, πρόληψη, αρωγή των θυμάτων εμπορίας και νομική συνδρομή στη δίωξη των δραστών εμπορίας ανθρώπων. Η Α21 έχει πραγματοποιήσει επίσης ευρεία

Το παζλ των δράσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων

εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε σχολεία, ΑΕΙ, και δημόσιους χώρους με την υποστήριξη κρατικών φορέων, της τοπικής αυτοδιοίκησης, αθλητικών ενώσεων, διεθνών οργανισμών, με τη μορφή έντυπων φυλλαδίων και εκδηλώσεων (προβολή ταινίας 27.000.000 λόγοι (01.06.2012), ο Ημιμαραθώνιος (21.11.2012), διαφήμιση της Γραμμής 1109 σε στολές αθλητών και μπουκάλια νερού κ.ά.. Παράλληλα πραγματοποιούνται και άλλες δράσεις - μεμονωμένες αθλητικές, καλλιτεχνικές κ.ά. πρωτοβουλίες ή πλαίσια δραστηριοποίησης - από ελληνικές ΜΚΟ σε συνεργασία με αντίστοιχες ΜΚΟ άλλων ευρωπαϊκών ή τρίτων κρατών, συχνά με κοινοτική χρηματοδότηση.

Με ενδιαφέρον αναμένεται η επίδραση των διεργασιών για την υλοποίηση των απτών και πρακτικών μέτρων που περιλαμβάνονται στη Στρατηγική της Ε.Ε. για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων (COM (2012)286, 19.6.2012), κατανεμημένων σε πέντε προτεραιότητες: ταυτοποίηση, προστασία, συνδρομή θυμάτων trafficking/ ενίσχυση της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων/ επίρρωση των διώξεων των δραστών/ ενισχυμένος συντονισμός και συνεργασία μεταξύ κεντρικών δρώντων, συνεκτική πολιτική/

αυξημένη γνώση και αποτελεσματική ανταπόκριση σε ανησυχίες αναφορικά με όλες τις μορφές εκμετάλλευσης των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων.

Πηγή:

Ετήσια Έκθεση για τη Μετανάστευση και το Άσυλο 2012, Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης EMN / ΕΜΜΕΔΙΑ. Σύνδεσμος:

http://www.emmedia.gr/?page_id=508

Παραπομπές

1. Tier 2 κατηγορία χωρών που έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, αλλά εξακολουθούν να υπολείπονται των διεθνών προτύπων. Υπενθυμίζεται ότι η Ελλάδα αν και έχει υπογράψει, δεν έχει κυρώσει ακόμη τη 'Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στην εμπορία ανθρώπων' (no 197)(2005). <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2012/index.htm>
2. ΒΗMagazino, 5.2.2012.
3. Καθημερινή, 21.11.2012 «Trafficking από τουριστικό γραφείο. Εξαρθρώθηκε κύκλωμα που αιχμαλώτισε 41 Ρουμάνους και τους υποχρέωσε σε δουλειά χωρίς αμοιβή». Βλ. επίσης παρακάτω για την επιχείρηση ΠΑΚΟΥΛ.

4. ΠΚ323: Εμπόριο δούλων, 323Α: Εμπορία ανθρώπων, 323Β: Διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση συνουσίας ή άλλων ασελών πράξεων σε βάρος ανηλικού (σεξουαλικός τουρισμός), 348Α: Πορνογραφία ανηλικών, 349: Μαστροπεία, 351: Σωματεμπορία, 351Α: Ασελγία με ανήλικο έναντι αμοιβής.

5. Η Οδηγία αυτή θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων και αποβλέπει στη θέσπιση ορισμένων κοινών διατάξεων, λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου, που θα ενισχύσουν την πρόληψη του συγκεκριμένου εγκλήματος και την προστασία των θυμάτων. Προβλέπει ρητώς το διορισμό Εθνικών Εισηγητών ή ισοδύναμων μηχανισμών (άρ.19).

6. Η υπ' αριθ. 6298/5-3-2012 ερώτηση κοινοβουλευτικού ελέγχου.

7. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/prevention-of-and-fight-against-crime/index_en.htm

8. http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity.action?path=EU+Projects%2FHOME_2011_ISEC_AG_THB_4000002251

Η κατάσταση του Ασύλου στην Ελλάδα δύο χρόνια μετά την ψήφιση του ν. 3907/2011

υπ. Δρ Αλεξάνδρα Μπουσίου
Δικηγόρος Αθηνών

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες πύλες εισόδου μεικτών ροών στην Ευρώπη. Από αυτό το γεγονός πηγάζει τόσο η πρόκληση του αποτελεσματικού ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, όσο και η πρόκληση του σεβασμού των διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων αναφορικά με την προστασία του ασύλου. Το παρόν άρθρο επιχειρεί να παρουσιάσει την κατάσταση του Ασύλου στην

Ελλάδα δύο χρόνια μετά την ψήφιση του ν. 3907/2011 ο οποίος στόχευσε στην δημιουργία ενός συστήματος ασύλου και πρώτης υποδοχής που να ανταποκρίνεται στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις προδιαγραφές του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου.

Ο νόμος 3907/2011, «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις

διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ 'σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών' και λοιπές διατάξεις», που δημοσιεύτηκε στις 26 Ιανουαρίου 2011 επεδίωξε να βελτιώσει το συναφές θεσμικό πλαίσιο. Τα βασικότερα προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί από την προηγούμενη νομοθετική ρύθμιση ήταν τα εξής: α) η έλλειψη πρόβλεψης για

Η κατάσταση του Ασύλου στην Ελλάδα δύο χρόνια μετά την ψήφιση του ν. 3907/2011

διαδικασίες έγκυρης πιστοποίησης της ταυτότητας των παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών και εντοπισμού των ατόμων που πραγματικά χρήζουν διεθνούς ή εθνικής προστασίας βάσει των γενικών αρχών του ανθρωπιστικού δικαίου και των διεθνών συμφωνιών που δεσμεύουν την Ελλάδα, β) η έλλειψη πρόβλεψης για επαρκές χρονικό διάστημα συλλογής πληροφοριών για τα πρόσωπα αυτά, τόσο μέσω των αστυνομικών διαύλων συνεργασίας όσο και μέσω διαδικασιών εκούσιας παροχής στοιχείων, γ) η ελλιπής ενημέρωση και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τους αλλοδαπούς σχετικά με την περαιτέρω μεταχείρισή τους, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα την εύκολη θυματοποίησή τους από κυκλώματα διακίνησης παράνομων μεταναστών, εμπορίας ανθρώπων και άλλες δομές οργανωμένου εγκλήματος, δ) ο ελλιπής ιατρικός έλεγχος των αλλοδαπών, ο οποίος περιορίζεται μόνον στην παροχή επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης και φαρμακευτικής αγωγής.

Ακολούθως εξόχως προβληματική έχει καταδειχθεί στην πράξη η απονομή της αποφασιστικής αρμοδιότητας για τη διαδικασία παροχής διεθνούς προστασίας στην Ελληνική Αστυνομία. Η ανάθεση της αρμοδιότητας εξέτασης των αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας στην Ελληνική Αστυνομία, στις οποίες τα καθήκοντα υπάγεται και η αναχαίτιση της παράνομης μετανάστευσης, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι ιδιότητες του «πρόσφυγα» και του «παράνομου μετανάστη» στην πλειοψηφία των περιπτώσεων συμπλέκονται, δημιουργεί βάσιμες αμφιβολίες σχετικά με τη δυνατότητα διαμόρφωσης αντικειμενικής και αμερόληπτης κρίσης εκ μέρους των αποφασιζόντων οργάνων, τα οποία έχουν επιφορτισθεί θεσμικώς

με αντιφατικούς στην ουσία τους ρόλους. Επιπλέον, είναι κοινώς παραδεκτό ότι για τη διαμόρφωση αντικειμενικής κρίσης επί των αιτήσεων αυτών προϋποτίθεται ουσιαστική γνώση του δικαίου των προσφύγων και διαρκής ενημέρωση για τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις στις χώρες προέλευσης των αιτούντων. Για την πλήρωση των προϋποθέσεων αυτών απαιτείται η απερίσπαστη ενασχόληση με το αντικείμενο εκ μέρους των αποφασιζόντων και των γνωμοδοτούντων οργάνων, τα οποία μέχρι σήμερα είναι επιφορτισμένα και με πλειάδα άλλων αστυνομικών και διοικητικών καθηκόντων. Το γεγονός αυτό έχει οδηγήσει στην καθυστέρηση της έκδοσης των σχετικών αποφάσεων και κατ' επέκταση στην δημιουργία ενός αναποτελεσματικού γραφειοκρατικού συστήματος, το οποίο σε συνδυασμό με τις ακατάλληλες και πολύ συχνά χαρακτηριζόμενες από διεθνείς παρατηρητές, αλλά και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Ιδιαίτερα υπό το πρίσμα της πρόσφατης έξαρσης των φαινομένων ρατσιστικής βίας και της ανόδου της ακροδεξιάς, κρίνεται επείγουσα η θωράκιση ενός συστήματος ασύλου, το οποίο εγγυάται το σεβασμό του διεθνούς και του ευρωπαϊκού δικαίου και κυρίως την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως «απάνθρωπες» συνθήκες κράτησης σκιαγραφεί μια μακροχρόνια κρίση του Ασύλου στην Ελλάδα.

Τα ως άνω περιγραφόμενα ζητήματα σε μεγάλο βαθμό συνδέονται με τη γεωγραφική θέση της Ελλάδας ως πύλης εισόδου μεικτών ροών στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.. Επίσης ο κανονισμός Δουβλίνο II δημιουργεί δομικά ζητήματα για το ελληνικό σύστημα ασύλου, καθώς δεν αφήνει περιθώρια ανακατανομής των βαρών αυξάνοντας δυσανάλογα την πίεση.

Για την αποτελεσματικότερη προσέγγιση των ως άνω ζητημάτων ο ν. 3907/2011 ίδρυσε για πρώτη φορά αυτοτελή Υπηρεσία Ασύλου, η οποία προβλέφθηκε ότι θα στελεχωθεί από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό με σκοπό την εξάλειψη των μειονεκτημάτων που παρουσιάζονται από την εξέταση των αιτημάτων από την Αστυνομία. Ταυτόχρονα, ίδρυσε την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής με σκοπό την διαχείριση όσων συλλαμβάνονται να εισέρχονται ή να παραμένουν παράνομα στη χώρα ώστε με οργανωμένο τρόπο να εξακριβώνεται η ταυτότητα, το ιστορικό και η εν γένει κατάσταση τους, να τους παρέχονται οι πρώτες υπηρεσίες υποδοχής, να διαπιστώνονται οι ιδιαίτερες ανάγκες και το νομικό τους καθεστώς και, ανάλογα με τα στοιχεία που συλλέγονται, να αποφασίζεται και η περαιτέρω μεταχείρισή τους.

Ωστόσο δύο χρόνια με την υιοθέτηση του ν. 3907/2011 και λόγω της οικονομικής κρίσης, των περιορισμών που επέβαλε η δημοσιονομική προσαρμογή μέσω των μνημονίων και της έλλειψης ισχυρής πολιτικής βούλησης πολύ μικρό μέρος των θεσμικών προβλέψεων έχει βρει πρακτική εφαρμογή. Χαρακτηριστικό δείγμα της κατάστασης είναι ότι λόγω ενός αριθμού καταδικαστικών αποφάσεων κατά της Ελλάδας για ζητήματα μεταχείρισης αιτούντων άσυλο, σχεδόν όλες οι χώρες της ΕΕ έχουν αναστείλει την επιστροφή αιτούντων άσυλο κατ' εφαρμογή του Κανονισμού «Δουβλίνο II». Οι αποφάσεις αυτές έκριναν ότι η Ελλάδα δεν εφαρμόζει ένα «δίκαιο και αποτελεσματικό σύστημα ασύλου», με συνέπεια μακρόχρονη αβεβαιότητα για τους αιτούντες άσυλο, και ότι οι συνθήκες διαβίωσης και κράτησης των αιτούντων άσυλο ήταν ανεπαρκείς.

Η κατάσταση του Ασύλου στην Ελλάδα δύο χρόνια μετά την ψήφιση του ν. 3907/2011

Σε επίπεδο του ευρωπαϊκού διαλόγου για την αναθεώρηση του Δουβλίνου II η ελληνική πλευρά συμμετείχε κατά το 2012 στις διαπραγματεύσεις, χωρίς όμως αρχικά να αμφισβητεί το κριτήριο της αρμοδιότητας εξέτασης της αίτησης ασύλου από την χώρα πρώτης υποδοχής. Ακολούθως διατυπώθηκε μια νέα πρόταση, η οποία συνίσταται στην εφαρμογή μιας κλείδας επαναδιανομής επί τη βάση της οποίας, η αρμοδιότητα δεν θα αποφασίζεται μόνο με το κριτήριο της χώρας πρώτης εισαγωγής, αλλά και με άλλα συμπληρωματικά κριτήρια, όπως το έδαφος, ο πληθυσμός και το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν.

Η καθυστέρηση όμως της εφαρμογής του 3907/2011 και της λειτουργίας της νέας Υπηρεσίας Ασύλου δεικνύει τα προαναφερόμενα ζητήματα καθώς η Ελληνική Αστυνομία συνεχίζει μέχρι σήμερα να είναι ο αρμόδιος φορέας για τη διαδικασία ασύλου (βάσει του ΠΔ 114/2010). Συνεπεία τούτου μέχρι να καταστεί η νέα Υπηρεσία Ασύλου λειτουργική καταγράφεται σταθερή αύξηση εκκρεμών αιτήσεων ασύλου. Μέχρι το Δεκέμβριο του 2012 σύμφωνα με δήλωση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη σε απάντηση επίκαιρης επίκαιρης ερώτησης στην Βουλή εκκρεμούσαν 55.000 αιτήσεις.

Μέσα στον τελευταίο χρόνο συνεχίστηκαν οι προσπάθειες για τη θέση σε εφαρμογή των προβλέψεων του 3907/2011 με την ψήφιση του Π.Δ. 102/2012 "Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη" και του Π.Δ. 104/2012 "Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη". Ακολούθως η ψήφιση του Π.Δ. 116/2012 με το οποίο τροποποιούνται οι διατάξεις του Π.Δ.114/2010 και παρατείνεται η κράτηση των αιτούντων άσυλο, από τρεις μήνες που ήταν, περαιτέρω, με ειδικά

αιτιολογημένη απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή και, προκειμένου περί Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, από τον αρμόδιο για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικό Διευθυντή, εφόσον εξακολουθούν οι λόγοι που την επέβαλαν σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 13 του Π.Δ. 114/2010. Η

Για συνεχή ενημέρωση σε θέματα μετανάστευσης, επισκευθείτε τη σελίδα του Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ στο [facebook](#)

παράταση της κράτησης σε συνδυασμό με τις συνθήκες που επικρατούν στους χώρους κράτησης των αιτούντων άσυλο επέφεραν έντονες επικρίσεις στο εν λόγω Προεδρικό Διάταγμα. Μάλιστα το Δεκέμβριο του 2012 μετά από επίσκεψη του σε 11 κέντρα κράτησης, ο Φρανσουά Κρεπό, ειδικός εισηγητής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών έκρινε ως απαράδεκτες τις συνθήκες διαβίωσης σε κάποια από αυτά, θεωρώντας απάνθρωπη τη στέρωση ελευθερίας για ανθρώπους που δεν έχουν διαπράξει αδικήματα.

Επίσης τον Σεπτέμβριο του 2012 με την ΚΥΑ7001/2/1454-κδ'/2012 "Καθορισμός προδιαγραφών ποιότητας και ασφάλειας φορέων της κοινωνίας των πολιτών" τέθηκε σε εφαρμογή το άρθρο 9 παρ. 5 του ν.3907/2011 μέσω του προσδιορισμού των κατάλληλων προδιαγραφών ποιότητας και ασφάλειας προκειμένου φορείς της κοινωνίας των πολιτών να δύνανται να διεκπεραιώνουν τις επί μέρους αρμοδιότητες Κέντρου ή Μονάδας Πρώτης Υποδοχής. Σε συνέχεια της ΚΥΑ η Διευθύντρια της Υπηρεσίας Ασύλου εξέδωσε απόφαση για την σύσταση μητρώου των φορέων της κοινωνίας των πολιτών που πληρούν τις εν λόγω προδιαγραφές.

Συμπερασματικά, η κατάσταση του Ασύλου στην Ελλάδα δύο χρόνια μετά την ψήφιση του ν3907/2011 συνεχίζει να είναι κρίσιμη. Η Υπηρεσία Ασύλου δεν έχει στελεχωθεί πλήρως ακόμα. Μάλιστα μέσα στο 2013 ξεκίνησε η διαδικασία στελέχωσης των Επιτροπών Προσφυγών. Επίσης και η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής αναμένεται να είναι πλήρως λειτουργική το 2016, ενώ τον Ιανουάριο 2013 τέθηκε υπό πιλοτική λειτουργία το πρώτο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής. Γίνεται έτσι φανερό ότι τα βήματα που ακολουθούνται είναι αργά και αν η θεσμική πλαισίωση ενός τόσο σημαντικού προβλήματος αποτελεί προϋπόθεση της αποτελεσματικής του διαχείρισης, η παρατεταμένη καθυστέρηση της πρακτικής εφαρμογής οδηγεί στην απαξίωση του. Ιδιαίτερα υπό το πρίσμα της πρόσφατης έξαρσης των φαινομένων ρατσιστικής βίας και της ανόδου της ακροδεξιάς, κρίνεται επείγουσα η θωράκιση ενός συστήματος ασύλου, το οποίο εγγυάται το σεβασμό του διεθνούς και του ευρωπαϊκού δικαίου και κυρίως την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ο ν. 3907/2011 αποτελεί ένα φιλόδοξο θεσμικό εργαλείο, το οποίο ανεξαρτήτως αιτίων και παρά τη δημοσίως εκπεφρασμένη πολιτική βούληση, εφαρμόζεται με τόσο βραδείς ρυθμούς, ώστε ο πρακτικός αντίκτυπος να είναι μηδενικός. Αποτέλεσμα; Άνθρωποι οι οποίοι βρίσκονται υπό διωγμό ή έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας να 'χάνονται' μέσα στη γραφειοκρατία ενώ ταυτόχρονα οι μη δικαιούχοι διεθνούς προστασίας να εκμεταλλεύονται την μακροχρόνια αναμονή εξέτασης του αιτήματος ασύλου για να παραμένουν στη χώρα.

Προκειμένου να συμπεριληφθούν πρόσφατες εργασίες - κείμενά σας στο τμήμα "Εργογραφία", επικοινωνήστε ηλεκτρονικά με το [Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ](#).

Αποτύπωση της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία μέσω του καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών*

Στα ερωτήματα αυτά σε μια πιο σύνθετη μορφή τους κλήθηκε να απαντήσει μεταξύ άλλων η έρευνα "Καθορισμός Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία", η οποία διεξήχθη και ολοκληρώθηκε την περίοδο 2009-2010 με χρηματοδότηση του Υπουργείου Εσωτερικών και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης από μία πολυμελή ερευνητική ομάδα με επικεφαλής το καταργηθέν πλέον Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής. Με την έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα μια ολοκληρωμένη προσπάθεια καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης των πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στα επιμέρους ενταξιακά πεδία, όπως αυτά έχουν καθοριστεί στην Ευρωπαϊκή ατζέντα για την ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών (COM (2011) 455). Υπενθυμίζεται ότι η έρευνα αυτή διεξήχθη στη συνέχεια των Κοινών Βασικών Αρχών για την ένταξη (2004) και του Κοινού Προγράμματος για την ένταξη. Πλαίσιο για την ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών (COM(2005)389), όπου αυτές εξειδικεύονται μέσα από ενδεικτικές δράσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών του άρθρου 79.4 ΣΛΕΕ, ενώ σχετικές συναντήσεις αρμόδιων Υπουργών είχαν πραγματοποιηθεί σε Groningen (2004), Potsdam (2007), Vichy (2008). Πέραν αυτού ρητές αναφορές συμπεριλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (2008) και το πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2010-2014). Κατά τη διάρκεια της έρευνας πραγματοποιήθηκαν δε οι συναντήσεις στη Zaragoza (2010) και το Malmö.

Στις επόμενες ενότητες παρουσιάζονται οι θεωρητικές και πρακτικές διαστάσεις, καθώς και

ενδεικτικά ευρήματα από το μέρος της έρευνας για το πεδίο της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία.

Οριοθέτηση της συζήτησης για την κοινωνική και πολιτική συμμετοχή υπηκόων τρίτων χωρών στη χώρα υποδοχής.

Η επιστημονική συζήτηση, όπως εκφράζεται μέσα από δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις, αντιλαμβάνεται την ένταξη των μεταναστών «ως κατάσταση και διαδικασία» αφορώσα σε τέσσερα καταρχήν επιμέρους πεδία της ανθρώπινης ζωής: το οικονομικό, το νομικό-πολιτικό, το κοινωνικό και το πολιτισμικό. Η πράξη έχει καταδείξει ότι η διασφάλιση της οικονομικής και νομικής ένταξης με τη μορφή της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και της νόμιμης, νομικά διασφαλισμένης παρουσίας στη χώρα υποδοχής, αντίστοιχα, αποτελούν απαραίτητο υπόβαθρο εκδήλωσης και ανάπτυξης της κοινωνικής και πολιτικής ένταξης, τόσο από την πλευρά του μετανάστη, όσο και από την πλευρά των κρατικών πολιτικών.

Στο κείμενο που ακολουθεί το ενδιαφέρον εστιάζεται στην κοινωνική και πολιτική συμμετοχή (civic and political participation) των υπηκόων τρίτων χωρών. Για λόγους εννοιολογικούς θα πρέπει να διασαφηνιστεί ότι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας, η κοινωνική συμμετοχή διαφοροποιείται από την κοινωνική ένταξη. Η κοινωνική ένταξη αφορά στην πρόσβαση των μεταναστών σε υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης, υγείας, κοινωνικής πρόνοιας, σε δημόσια αμιγή αγαθά (βασική εκπαίδευση), σε προγράμματα στέγασης, ακόμη και στην απασχόληση για τους νόμιμα διαμένοντες αλλοδαπούς κ.ά..

Εμβαθύνοντας στην κοινωνική και πολιτική συμμετοχή, η τελευταία αναφέρεται στην ενεργό συμμετοχή των μελών μιας κοινωνίας στα «κοινά», μέσα από θεσμοθετημένες ή αθέσμιστες διαδικασίες. Προφανώς η συμμετοχή αυτή συναρτάται της κατοχής της ιδιότητας του πολίτη και του νομικού καθεστώτος του αλλοδαπού. Σε κάθε περίπτωση, η συμμετοχή δεν περιορίζεται μόνο στην εκλογική διαδικασία και την ψήφο, δικαίωμα άλλωστε που επιφυλάσσεται μόνο στους πολίτες, τους πολιτογραφηθέντες αλλοδαπούς και, εφόσον υπάρχει σχετική νομοθετική πρόβλεψη, σε τοπικό επίπεδο στους αλλοδαπούς κατέχοντες το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας. Για την πλειοψηφία των υπηκόων τρίτων χωρών, μεταξύ των οποίων και οι παράνομοι μετανάστες, η κοινωνική και πολιτική συμμετοχή πραγματοποιείται μέσα από τη συμμετοχή τους σε ευρύτερες μορφές κοινωνικής ενασχόλησης: την τυπική συμμετοχή σε παραδοσιακούς θεσμούς πολιτικής και κοινωνικής εκπροσώπησης (πολιτικά κόμματα, σωματεία εργαζομένων κ.ά.), σε πολιτισμικούς συλλόγους, τοπικές οργανώσεις, οικολογικά κινήματα, σε οργανώσεις αλληλεγγύης προς τους μετανάστες και μεταναστευτικές οργανώσεις, την έστω και περιστασιακή (άτυπη) συμμετοχή σε διαδηλώσεις, συλλογές υπογραφών και άλλες μορφές κοινωνικής και πολιτικής δράσης, και τέλος στον οικείο κοινωνικό, φιλικό, συγγενικό κύκλο.

Σε επίπεδο Ε.Ε., η IMISCOE, ορίζει σε έκθεσή της τη συμμετοχή των μεταναστών στα κοινά ως συνισταμένη τριών συνιστωσών: της συμμετοχής (participation), της κινητοποίησης, (mobilisation), της εκπροσώπησης (representation). Οι συνιστώσες αυτές ως δυναμικές

*Το κείμενο αυτό αναφέρεται στην έρευνα που διενεργήθηκε στη διάρκεια του συγχρηματοδοτούμενου από το Υπουργείο Εσωτερικών και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών προγράμματος "Καθορισμός Δεικτών για την Αξιολόγηση των πολιτικών ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία"

Περισσότερες πληροφορίες: http://www.emmedia.gr/?page_id=79.

Αποτύπωση της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία μέσω του καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών

διαδικασίες δύνανται σύμφωνα με την IMISCOE να μετρηθούν σε πολλές διαστάσεις (συμμετοχή σε σωματεία), σε επίπεδο ατομικό, οργάνωσης και κοινωνικό, συγκεκριμένα εμπλαισιωμένες (τοπικά, περιφερειακά, εθνικά, ευρωπαϊκά, παγκόσμια), διαχρονικά και συγκριτικά με τους πολίτες της Ε.Ε.

Τα ανωτέρω συμπυκνώνονται στην παραδοχή ότι, αναφερόμενοι στην κοινωνική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών στη χώρα υποδοχής, στην ουσία «... εξετάζουμε την ανασύσταση της σχέσης του ατόμου με την κοινωνία και τους όρους συμμετοχής του σε αυτή» (Παπαδοπούλου, 2006:302). Ο μετανάστης, όπως επισημαίνει η Δ. Παπαδοπούλου (ibid), υφίσταται τη διαδικασία αποκοινωνικοποίησης (αποβολή μέρους του αξιακού συστήματος της κοινωνίας στη χώρα προέλευσης) και επανασοκοινωνικοποίησης (υιοθέτησης μέρους αξιών της κοινωνίας της χώρας υποδοχής), διαδικασία επίπονη, εάν προέρχεται μάλιστα από διαφορετικό πολιτειακό καθεστώς.

Σχεδιασμός και υλοποίηση της έρευνας

Θεωρητικές συνιστώσες

Έχοντας υπόψη έρευνες που είχαν προηγηθεί και αφορούσαν στη διαμόρφωση δεικτών είτε σε συναφή θεματικά πεδία είτε στην πολιτική ένταξης *per se* συνολικά σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και με κριτήριο τη συγκρισιμότητα των πορισμάτων της έρευνάς μας με αντίστοιχες έρευνες, τα μέλη της ερευνητικής ομάδας υιοθέτησαν για την αξιολόγηση των πολιτικών στο πεδίο της πολιτικής και κοινωνικής συμμετοχής δυο κύριους άξονες, οι οποίοι συμπυκνώνουν το πληροφοριακό και ερμηνευτικό δυναμικό για την αποτύπωση και την αποτίμηση των ποιοτικών και ποσοτικών διαστά-

σεων της σύνθετης και δυναμικής διαδικασίας πολιτικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης: την ιδιότητα του πολίτη και το κοινωνικό κεφάλαιο. Πρόκειται για έννοιες «ομπρέλες» που καλύπτουν μια ποικιλία τυπικών και άτυπων θεσμών, δομών, σχέσεων και πρακτικών, επιδέχονται διαφοροποιημένες εξομολογήσεις και υποστασιοποιούνται μέσα από διαφορετικές κάθε φορά συναρθώσεις. Επιπροσθέτως οι δυο αυτές έννοιες αλληλεπιδρούν διαλεκτικά μεταξύ τους, τόσο στο επίπεδο της θεωρητικής τους πραγμάτευσης, όσο και στο πεδίο της θεσμικής τους αποτύπωσης. Συνοπτικά ο πρώτος άξονας περιλαμβάνει δείκτες που αποτυπώνουν την πρόσβαση και την υφιστάμενη κατάσταση αναφορικά με την ιδιότητα του πολίτη καθώς και τις στάσεις (φορέων και μεταναστών) ως προς τις θεσμικές και αξιακές προϋποθέσεις της έννοιας. Ο δεύτερος περιλαμβάνει τις ποσοτικές αποτυπώσεις της συμμετοχής σε κοινωνικές οργανώσεις και κοινωνικά δίκτυα, τα φορτία εμπιστοσύνης και αμοιβαιότητας που ταμειύει η συλλογική οργάνωση και δράση και τέλος την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα δηλαδή την ικανότητα των υφιστάμενων δικτύων επικοινωνίας να διασυνδέσουν λειτουργικά το κοινωνικό πεδίο αλλά και τη σχέση του με τους θεσμούς δημόσιας εξουσίας (σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο) οργανώνοντας αμφίδρομα κανάλια ροής της πληροφορίας και των στάσεων.

Με βάση τους παραπάνω άξονες προσδιορίστηκαν έξι κύριοι δείκτες κατανομημένοι ισάριθμα. Ειδικότερα για τον άξονα της ιδιότητας του πολίτη ως κύριοι δείκτες προτάθηκαν η πρόσβαση στην πολιτεότητα, η διοικητική επάρκεια και η πρόσβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα ενώ για τον άξονα του κοινωνικού κεφαλαίου η συμμετοχή σε θεσμούς κοινωνικής και πολιτικής εκπροσώπησης, τα φορτία εμπιστοσύνης και αμοι-

βαιότητας και η επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα. Ο κάθε δείκτης συγκροτείται από υποδείκτες, οι οποίοι αντλούν το πληροφοριακό τους φορτίο από εμπειρικά δεδομένα (πχ ποσοστά πολιτογράφησης, ποσοστά συμμετοχής σε εκλογές κτλ), από τα πορίσματα συναφών ερευνών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο αλλά και από τα πορίσματα της παρούσας έρευνας. Οι υπο-δείκτες προσφέρονται για τη μέτρηση (ποσοτική και ποιοτική) του πολιτικοθεσμικού status της πολιτεότητας και του υφιστάμενου κοινωνικού κεφαλαίου. Ειδικότερα όσον αφορά στη συγκρότηση των κυρίων δεικτών και εν μέρει των υποδεικτών ελήφθησαν υπόψη δυο μεθοδολογικές παράμετροι: α) η ισορροπία των αντικειμενικών μεταβλητών που προκύπτουν από ποσοτικά στοιχεία διαφόρων πηγών και των υποκειμενικών μεταβλητών που προκύπτουν από προσωπικές εκτιμήσεις που αποτυπώνονται στις συναφείς έρευνες πεδίου και ιδιαίτερα στην παρούσα έρευνα β) η συμπερίληψη υποδεικτών και μεταβλητών, που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση, τη δυναμική και τις διαστάσεις της πρόσβασης καθώς και τις στάσεις μεταναστών και φορέων στα αντίστοιχα πεδία

Σαφώς η ταξινόμηση των δεικτών σε πρωτεύοντες και δευτερεύοντες δείκτες (υποδείκτες) συνδέεται επίσης άμεσα με τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την επισκόπηση της συναφούς διεθνούς και εγχώριας έρευνας και βιβλιογραφίας, με τους περιορισμούς που τίθενται στις έρευνες στο πεδίο της Πολιτικής Επιστήμης συνολικά, αλλά και με τα ειδικά χαρακτηριστικά και συνθήκες διεξαγωγής της παρούσας έρευνας. Ως εκ τούτου και η εφαρμογή των Δεικτών βασίστηκε στις επίσημες βάσεις στατιστικών δεδομένων, κυρίως του Υπ. Εσωτερικών, στα ευρήματα αντίστοιχων διεθνών και εγχώριων ερευνών και στα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας. Η προστιθέμενη αξία της τελευταίας

Αποτύπωση της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία μέσω του καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών

Πίνακας 1: Πρωτεύοντες Δείκτες και Υποδείκτες

1. Πρόσβαση στην πολιτεότητα	1.1 Πολιτογράφηση 1.2 Επί μακρόν διαμένοντες 1.3 Θεσμικό πλαίσιο απόκτησης άδειας παραμονής και ιθαγένειας 1.4 Γνώση πολιτικών θεσμών και θεσμικού πλαισίου 1.5 Αρνητική διακριτική μεταχείριση
2. Διοικητική επάρκεια	2.1 Καταλληλότητα διοικητικών υπηρεσιών και προσωπικού 2.2 Προσφορότητα διοικητικών διαδικασιών 2.3 Ανταπόκριση της διοίκησης
3. Πρόσβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα	3.1 Θεσμική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων 3.2 Πρόσβαση σε κοινωνικά αγαθά 3.3 Στάση φορέων αναφορικά με το εύρος πρόσβασης στα δικαιώματα
4. Συμμετοχή σε θεσμούς πολιτικής και κοινωνικής εκπροσώπησης	4.1. Συμμετοχή σε πολιτικές οργανώσεις 4.2. Συμμετοχή σε κοινωνικές οργανώσεις 4.3. Θεσμικές και πρακτικές δυνατότητες κοινωνικοπολιτικής συμμετοχής 4.4. Συμμετοχή σε μεταναστευτικές οργανώσεις
5. Εμπιστοσύνη – αμοιβαιότητα	5.1 Εμπιστοσύνη σε δημόσιους φορείς 5.2 Εμπιστοσύνη σε οργανώσεις της Κ.Π 5.3 Διαπροσωπική εμπιστοσύνη
6. Επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα	6.1 Βαθμός χρήσης των κυριότερων Μ.Μ.Ε 6.2 Βαθμός ικανοποίησης από τα Μ. Μ. Ε

έγκειται στη ταυτόχρονη συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων για το σύνολο του προκειμένου πεδίου της ένταξης των μεταναστών, για το οποίο μέχρι σήμερα υπήρχε αποσπασματική ενασχόληση με τα επιμέρους συστατικά μέρη του είτε ποιοτικά είτε ποσοτικά. Οι πρωτεύοντες Δείκτες και οι υποδείκτες αναλύονται στον Πίνακα 1.

Επιχειρησιακές συνιστώσες

Ο υπό έρευνα πληθυσμός είναι οι υπήκοοι τρίτων χωρών (μετανάστες) ηλικίας 15-64 ετών που διαμένουν στη Χώρα μας. Στη δειγματοληπτική έρευνα συμμετείχαν 1893 άτομα και ίσχυσαν τα γενικά χαρακτηριστικά που καταγράφονται στην ταυτότητα της έρευνας. Οι συμμετέχοντες μετανάστες έχουν χωριστεί σε ομοιογενείς κατηγορίες (στρώματα) με κριτήρια στρωμάτωσης:

- Αστικότητα (βαθμοί αστικότητας: αστικές περιοχές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές).
- Φύλο.
- Ομάδα ηλικιών (τρεις ομάδες ηλικιών: 15-24 ετών, 25-49 ετών και 50-64 ετών).
- Εθνότητα (τέσσερις κατηγορίες εθνοτήτων: Αλβανική, 12 νέων χωρών τους Ε.Ε, λοιπών χωρών Ευρώπης εκτός των 15 της ΕΕ, χώρες Αφρικής, Ασίας, Νοτίου Αμερικής).

Πίνακας 2: Δημογραφικά χαρακτηριστικά μεταναστών

Χώρα καταγωγής	N	Γυναίκα μεταναστευση	Αστικά κέντρα	Διάρκεια παραμονής άνω των 5 ετών
Αλβανική	1124	525	426	982
Νέα κράτη - μέλη ΕΕ	265	160	101	199
Λοιπές χώρες Ευρώπης εκτός ΕΕ	225	145	138	190
Ασία - Αφρική - Νότιος Αμερική	229	40	161	146
Σύνολο	1843	870	826	1517

Αποτύπωση της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία μέσω του καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών

Ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των μεταναστών που συμμετείχαν στην έρευνα, αυτά εμφανίζονται στον Πίνακα 2. Στον πίνακα περιλαμβάνεται και διακριτή στήλη για τους διαμένοντες περισσότερο των 5 ετών στη χώρα, διότι α) αποτελεί χρονικό σημείο θεσμικής διαφοροποίησης δυνητικής απόκτησης προνομιούχου καθεστώτος παραμονής ή πρόσβασης στην πολιτεότητα β) θεωρείται σύμφωνα με τη βιβλιογραφία κριτικό σημείο στην ενταξιακή πορεία των μεταναστών.

Σύμφωνα με τον κεντρικό σχεδιασμό της έρευνας, η έρευνα διεξήχθη βάσει δύο ερωτηματολογίων, προς τους υπηκόους τρίτων χωρών με ερωτηματολόγια και προς τους φορείς διαμόρφωσης και εφαρμογής πολιτικής. Το ερωτηματολόγιο για τους υπηκόους τρίτων χωρών (EM), αποτελείται από 23 συνολικά ερωτήματα, κλειστού τύπου ή με χρήση 9/βαθμης κλίμακας αξιολόγησης, διαρθρωμένα σε πέντε διακριτές ενότητες (Ιδιότητα του Πολίτη, Συμμετοχή σε θεσμούς κοινωνικής και πολιτικής εκπροσώπησης, Μορφές κοινωνικο-

πολιτικής δράσης, Πολιτική Επικοινωνία, Γενικές ερωτήσεις).

Το Ερωτηματολόγιο που απευθύνεται στους φορείς (ΕΦ) αποτελείται από 44 ερωτήματα κλειστού τύπου ή 9/βαθμης κλίμακας αξιολόγησης και αποσκοπεί στον εντοπισμό των κρίσιμων αρθρώσεων στη διαδικασία πολιτικής και κοινωνικής ένταξης και την άντληση πληροφοριών αναφορικά με τις ποιοτικές και ποσοτικές διαστάσεις της εν λόγω διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται οι διακρίσεις, η διοικητική επάρκεια, η πρόσβαση των μεταναστών σε ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, η εμπιστοσύνη στους φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών οι θεσμικές δυνατότητες και κίνητρα για συμμετοχή σε κοινωνικές και πολιτικές οργανώσεις.

Στην έρευνα συμμετείχαν εκπρόσωποι φορέων ως ακολούθως:

Το υπό έρευνα δείγμα των φορέων αφορά σε φορείς υλοποίησης ή συμμετοχής στην υλοποίηση πολιτικών για την κοινωνική και πολιτική συμμετοχή των μεταναστών. Αυτοί διακρίνονται σε κρατικούς φορείς (αρμόδια Υπουργεία, Ανεξάρτητες Αρχές,

νομαρχιακή και τοπική αυτοδιοίκηση κλπ), σε παραδοσιακούς θεσμούς κοινωνικής και πολιτικής εκπροσώπησης (πολιτικά κόμματα, δημοτικές κινήσεις, σωματεία εργαζομένων κλπ), ΜΚΟ συνηγορίας μεταναστών και μεταναστευτικές οργανώσεις. Υπενθυμίζεται ότι η έρευνα είναι δειγματοληπτική, και σε σύνολο 395 φορέων στο προκείμενο πεδίο ερωτήθηκαν εκπρόσωποι 72 φορέων.

Ευρήματα

Τα ευρήματα της έρευνας παρουσιάζονται ποσοτικοποιημένα στην κλίμακα 1-100. Στις ερωτήσεις με 9βαθμη κλίμακα παρουσιάζεται ποσοτικοποιημένη η Μέση Τιμή, εκτός εάν κρίνεται απαραίτητο λόγω των ευρημάτων η διακριτή εμφάνιση της κατανομής των απαντήσεων, όπως επί παραδείγματι στην περίπτωση πόλωσης των απαντήσεων. Η παρουσίαση των ευρημάτων που αντιστοιχούν σε κάθε ερώτηση απαρτίζεται i) από πίνακες που αφορούν στο συνολικό πληθυσμό του δείγματος και ii) από πίνακες ειδικών ευρημάτων, όπου τα ευρήματα παρουσιάζονται εξειδικευμένα σε σχέση με ένα ή περισσότερα από τα ανωτέρω κριτήρια με την προσθήκη και του κριτηρίου της διάρκειας παραμονής. Δεδομένου ότι ο δυναμικός χαρακτήρας της έρευνας και η τεχνολογία επιτρέπουν πολυάριθμους συνδυασμούς ευρημάτων - κριτηρίων, οι πίνακες ειδικών ευρημάτων περιλαμβάνουν συνδυασμό ευρημάτων - κριτηρίων με γνώμονα την προστιθέμενη αξία τους στη διαμόρφωση των δεικτών και στη βαθύτερη κατανόηση, συνεπώς ολοκληρωμένη ερμηνεία των ευρημάτων. Ενδεικτικά παρατίθενται τα ακόλουθα γραφήματα, τα οποία βασίζονται τόσο στα ευρήματα που αφορούν στους φορείς πολιτικής, όσο και στους υπηκόους τρίτων χωρών.

Πίνακας 3: Κατανομή φορέων διαμόρφωσης και εφαρμογής πολιτικής

Κατηγορία φορέων	Πλήθος	%
Εργασία	105	26,6
Εκπαίδευση	83	21,0
Υγεία-Πρόνοια	93	23,05
Στέγαση	42	10,6
Κοινωνική - Πολιτική συμμετοχή	72	18,2
Σύνολο	395	100

Αποτύπωση της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία μέσω του καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών

Αναφορικά με την προσφορότητα των διοικητικών διαδικασιών, διαπιστώνεται μια μέτρια εικόνα κυρίως λόγω των περιορισμένων γλωσσικές διευκολύνσεις διερμηνεία - έντυπο υλικό είναι πολύ περιορισμένες. Η σχετική επάρκεια του προσωπικού σε ζητήματα ενημέρωσης δεν επιβεβαιώνεται στο πεδίο της διοικητικής δράσης (Διάγραμμα 1).

Οι επιδόσεις των φορέων στο πεδίο της πολιτικής και κοινωνικής συμμετοχής εμφανίζονται υψηλότερες από αυτές των φορέων στα υπόλοιπα πεδία, γεγονός που συνδέεται με τη στοχευμένη ενασχόληση των εμπλεκόμενων φορέων (Διάγραμμα 2).

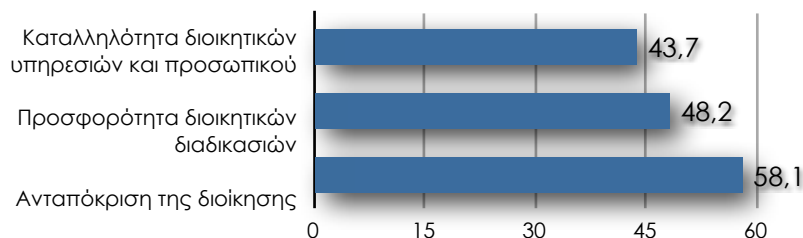
Διαπιστώνεται μια συνολική μη διαθεσιμότητα συλλογικής οργάνωσης και δράσης, η οποία εκδηλώνεται σχεδόν ομοιόμορφα σε όλα τα επίπεδα της πολιτικής και κοινωνικής εκπροσώπησης ακόμη και των ομοεθνών τους (3%, 3,3%, 1,9%, αντίστοιχα). Το πιο ενδιαφέρον σχετικό εύρημα είναι η πρόδηλη δυσκολία των ΜΚΟ που έχουν ως αντικείμενό τους μεταναστευτικά ζητήματα να προσεγγίσουν τους μετανάστες (μόνο 1,8% έχει έρθει σε επαφή/επικοινωνία μαζί τους) (Διάγραμμα 3).

Το διάγραμμα 4 απεικονίζει μια γενικευμένη τάση δυσπιστίας προς τους κρατικούς θεσμούς (44,7%) και τους θεσμούς πολιτικής και κοινωνικής εκπροσώπησης. Η απαξίωση της δημόσιας σφαίρας παρασύρει και την Κοινωνία των Πολιτών (40,7%). Η στάση αυτή ομοιάζει εν πολλοίς με τη στάση των ημεδαπών στο πεδίο της εμπιστοσύνης ως προς τη συλλογική οργάνωση και το δημόσιο ήθος. Μεγαλύτερη εμπιστοσύνη διαπιστώνεται σε γείτονες και ομοεθνείς, δηλ. σε προσωπικές γνωριμίες.

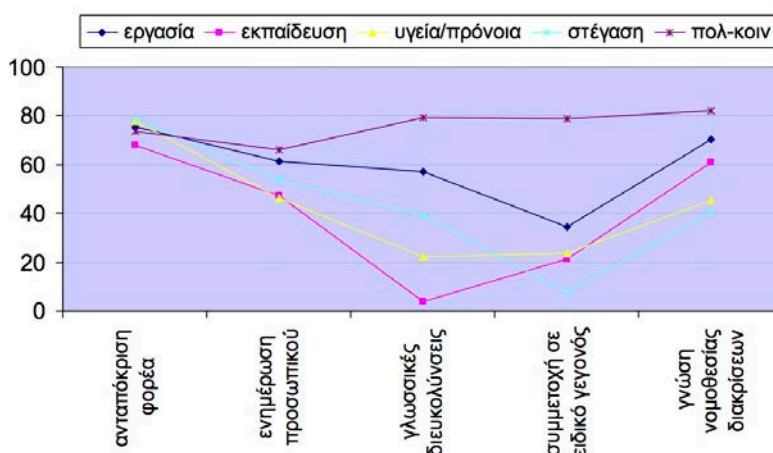
Όπως εμφανίζεται στα Διαγράμματα 5 και 6, ανεξαρτήτως διάρκειας παραμονής ή υπηκοότητας, η συμμετοχή των υπηκόων τρίτων χωρών σε φορείς κοινωνικής και πολιτικής εκπροσώπησης παραμένει εξαιρετικά χαμηλή.

Μέσα από τα ευρήματα της έρευνας διαμορφώθηκε σαφής εικόνα της κατάστασης στην Ελλάδα τόσο αναφορικά με τις στάσεις των υπηκόων τρίτων χωρών, όσο και σε σχέση με τους φορείς διαμόρφωσης και υλοποίησης πολιτικής. Συνεπεία τούτου δόθηκε η δυνατότητα διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων πολιτικής,

Διάγραμμα 1: Διοικητική Επάρκεια

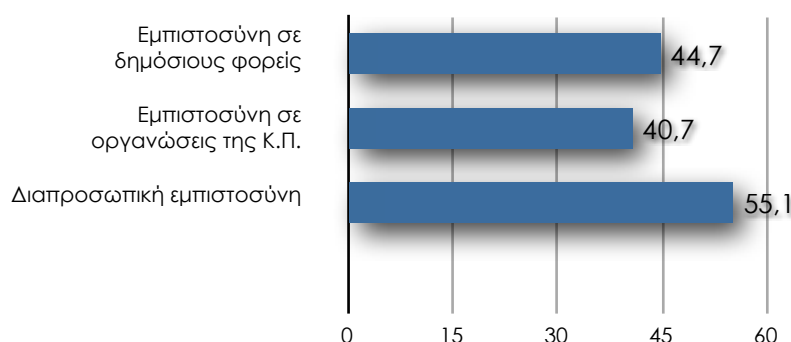
Διάγραμμα 2: Αποτελεσματικότητα Φορέων

Διάγραμμα 3: Δείκτης συμμετοχής στους θεσμούς κοινωνικής και πολιτικής εκπροσώπησης

Διάγραμμα 4: Δείκτης Εμπιστοσύνης

Αποτύπωση της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία μέσω του καθορισμού Δεικτών αξιολόγησης πολιτικών ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών

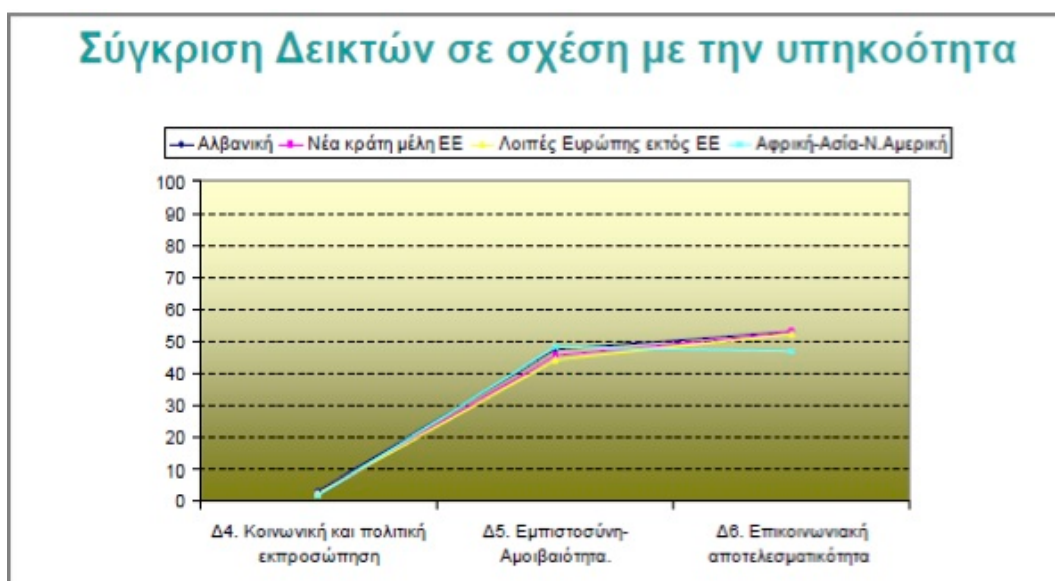
οι οποίες αδρομερώς αφορούν στη διαμόρφωση του συναφούς νομοθετικού πλαισίου, στις διοικητικές δομές και πρακτικές, καθώς και σε στοχευμένες δράσεις στο πεδίο της ενταξιακής πολιτικής.

Κλείνοντας, σημειώνεται ότι την ίδια περίοδο εκπονήθηκαν δύο

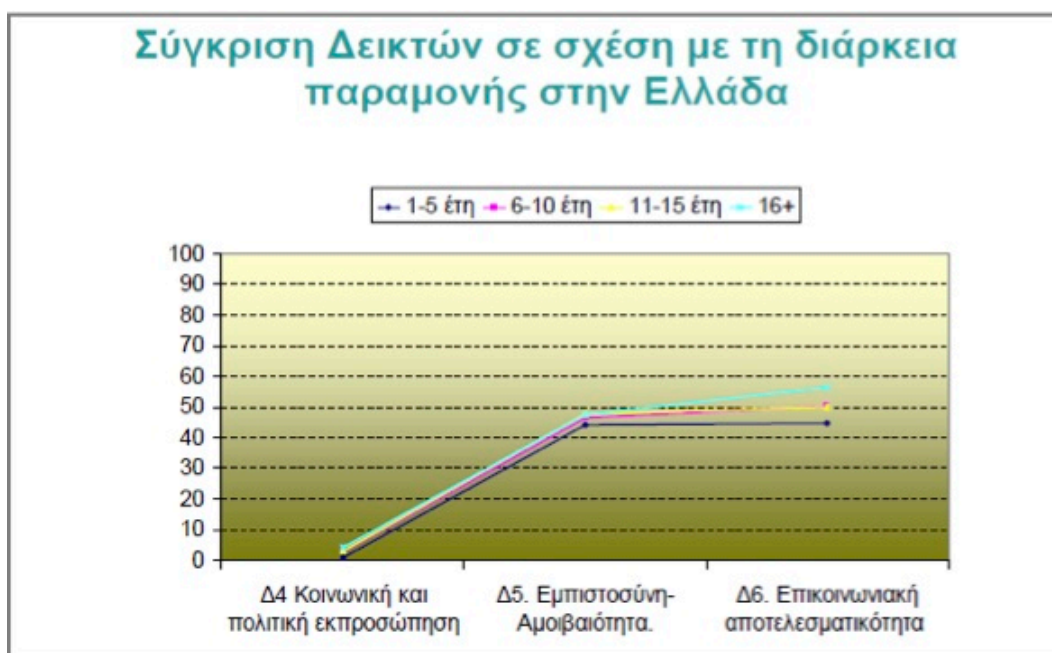
σημαντικές μελέτες που αφορούν τόσο σε δείκτες πρόσβασης, όσο και σε δείκτες κατάστασης. Πρόκειται για την 3η έκδοση του γνωστού MIPEX από το Migration Policy Group και για την έκδοση του ΟΟΣΑ περί Δεικτών ένταξης μεταναστών στα κράτη μέλη του (2012), αντίστοιχα. Αξίζει να

σχολιασθεί ότι η μελέτη του ΟΟΣΑ, ανεξαρτήτως της συμβολής της πρωτότυπης αυτής μελέτης, προκαλεί εντύπωση η σαφής διεύρυνση των ερευνητικού πεδίου του Οργανισμού αναφορικά με τη μετανάστευση και τη μεταναστευτική πολιτική των κρατών μελών του.

Διάγραμμα 5

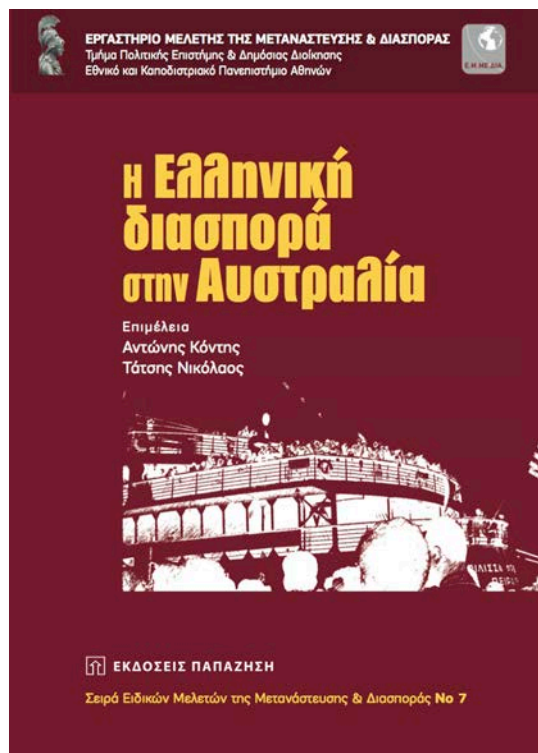

Διάγραμμα 6

Εργογραφία

Η ελληνική διασπορά στην Αυστραλία

Επιμέλεια: Αντώνης Κόντης, Νικόλαος Τάτσης

Συγγραφή κειμένων: Αναστάσιος Τάμης, Χρυσάνθη Ζάχου, Νικόλαος Τάτσης, Αντώνης Κόντης, Νικόλαος Γλυσός, Παναγιώτα Νάζου, Μαρία Ηροδότου, Κωνσταντίνος Αλλοίμονος, Βασίλης Τσαπαλιάρης, Μαρία Ιακώβου, Σπυριδούλα Μπέλλα, Στέλλα Πριόβολου, Γεώργιος Λεοντσίνης, Βασιλική Χρυσανθοπούλου, Βρασίδης Καραλής, Μιχάλης Τσιανίκας, Γιώργος Καναράκης, Νίκος Δεμερτζής

Εκδόσεις Παπαζήση
Αθήνα, 2012

Σελίδες: 519
ISBN: 978-960-02-2802-1

Η ανθολογία των άρθρων του τόμου αυτού ασχολείται πολυδιάστατα με την Ελληνική διασπορά της Αυστραλίας. Ως συλλογικό επίτευγμα ενός διεθνούς Συνεδρίου που συνδιοργάνωσαν το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πανεπιστήμιο La Trobe της Μελβούρνης, παρέχει μια πρισματική οπτική του θέματος από ειδικούς αναλυτές διαφόρων επιστημονικών τομέων. Η κοινότητα των Ελληνο-Αυστραλών γίνεται αντικείμενο

διεξοδικής διεπιστημονικής μελέτης στην οποία διερευνώνται συνθετικά ιστορικά στοιχεία, οικονομικά δεδομένα, κοινωνικά μορφώματα, και διαστάσεις της κουλτούρας. Στην παγκοσμιοποιημένη μεταναστευτική πραγματικότητα της (μετά) νεωτερικής εποχής, τα ερμηνευτικά σχήματα στα άρθρα που εμπεριέχονται αποτυπώνουν μια οικουμενική θεώρηση που συνάδει με τις αξίες της επιστήμης και του ελληνισμού. Από αυτή τη σκοπιά, συνιστά συνεισφορά στην εντόπια και διεθνή βιβλιογραφία για ζητήματα διασποράς.

Το Εργαστήριο Μετανάστευσης και Διασποράς, οργανωτικά συνδεδεμένο με το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, ανέλαβε με υπευθυνότητα την δημοσιοποίηση του όλου εγχειρήματος, έχοντας συγκεκριμένους στόχους:

- Πρώτον, να επιδιωχθεί η πληρότητα της ενημέρωσης γι' αυτό το σημαντικό τμήμα της ελληνικής διασποράς στην Αυστραλία.
- Δεύτερον, να στοιχειοθετηθεί η οικονομική και η κοινωνική εικόνα της εν λόγω διασποράς και να καταγραφούν οι εκφάνσεις του συλλογικού της βίου.
- Τρίτον, να συνδεθεί το νοηματικό πλέγμα της "ελληνικότητας" με τις πολιτισμικές παραμέτρους της εκεί τοπικής πραγματικότητας.
- Τέταρτον, να επισημανθούν οι συνέπειες της πολιτισμικής και εθνικής ταυτότητας του Έλληνα της διασποράς στην Αυστραλία.

Τέλος, να υπογραμμισθεί ότι εκείνο που αναμφίβολα χαρακτηρίζει το παρόν πόνημα είναι η υπέρβαση. Ξεπερνώντας μια τυπική εξηγητική παράθεση δεδομένων, το στοχαστικό ενδιαφέρον όλων όσων συμμετείχαν σε αυτή την προσπάθεια, αποσκοπούσε να συλλάβει τα ευρύτερα εννοιολογικά πλαίσια της μετάπλασης του σύγχρονου διασπορικού ατόμου, με την αέναη φυσική και συνειδησιακή κινητικότητα στον τόπο και τον χρόνο.

Εργογραφία

International Migration Outlook 2013

OECD

Pages : 420

ISBN : 9789264200166 (PDF) ; 9789264200159 (print)

DOI : [10.1787/migr_outlook-2013-en](https://doi.org/10.1787/migr_outlook-2013-en)

Η φετινή έκδοση του ΟΟΣΑ αποτελεί την 37η Έκθεση του SOPEMI για θέματα μετανάστευσης. Η συγκεκριμένη έκδοση διαρθρώνεται σε πέντε κεφάλαια τα οποία συνοδεύονται από Παράρτημα με στατιστικά στοιχεία.

Το κεφάλαιο 1 παρέχει μία συνολική επισκόπηση των πρόσφατων

τάσεων των διεθνών μεταναστευτικών ρευμάτων και πολιτικών. Το κεφάλαιο 2 προσεγγίζει τον αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης στην κατάσταση απασχόλησης των μεταναστών και αναδεικνύει σημαντικές αλλαγές πολιτικής για τη στήριξη της ένταξης των μεταναστών και των παιδιών τους.

Τα κεφάλαια 3 και 4 πραγματεύονται ειδικά ζητήματα. Αναλυτικά το κεφάλαιο 3 παρουσιάζει μία πρωτότυπη συγκριτική ανάλυση των δημοσιονομικών συνεπειών της μετανάστευσης στις χώρες του ΟΟΣΑ, με τη χρήση δεδομένων από όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ καθώς και την Αυστραλία, τον Καναδά και τις ΗΠΑ. Στο ίδιο κεφάλαιο περιλαμβάνεται και συστηματική καταγραφή της σχετικής βιβλιογραφίας και των μεθοδολογικών ζητημάτων υπολογισμού των υπό μελέτη συνεπειών.

Το κεφάλαιο 4 εστιάζει στις διακρίσεις εις βάρος των μεταναστών και των παιδιών τους στις χώρες του ΟΟΣΑ -μέτρηση, διαπίστωση εμφάνισης του φαινομένου και λύσεις πολιτικής- στη βάση εμπειρικών μελετών και πρακτικών πολιτικής. Η εκτίμηση των πραγματικών διαστάσεων των διακρίσεων δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι η μειονεκτική θέση των μεταναστών και των απογόνων τους δύναται να οφείλεται σε πολλούς άλλους παράγοντες -ορατούς και μη ορατούς- και όχι μόνο στην εθνική καταγωγή τους. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται εμπειρική τεκμηρίωση αυτής της διαπίστωσης, καθώς επίσης και στα μέτρα πολιτικής που έχουν λάβει σχετικά οι χώρες του ΟΟΣΑ. Σημειώνεται ωστόσο ότι τα μέτρα αυτά διαφέρουν σε πεδίο και εμβέλεια εφαρμογής, με την πλειοψηφία τους να συνδέονται με τις προσπάθειες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και ενημέρωσης των συμμετεχόντων στη δημόσια συζήτηση.

Ο αναγνώστης αυτού του κεφαλαίου είναι χρήσιμο να έχει υπόψη του και τη μέτρηση των διακρίσεων με τη χρήση Δεικτών Μέτρησης ως αυτοτελές αντικείμενο, αλλά και ως διάσταση συνδεδεμένη με συναφείς θεματικές ενότητες σε πρόσφατες διεθνείς και ελληνικές έρευνες.

Τα υπόλοιπα κεφάλαια και Παραρτήματα της Έκθεσης του ΟΟΣΑ περιλαμβάνουν σχετικές πληροφορίες ανά χώρα και αντίστοιχα στατιστικά δεδομένα, ακολουθώντας τη γνωστή δομή των συγκεκριμένων Εκθέσεων.

Connecting with Emigrants: A Global Profile of Diasporas

OECD

Pages : 380

ISBN : 9789264177949 (PDF) ; 9789264177932 (print)

DOI : [10.1787/9789264177949-en](https://doi.org/10.1787/9789264177949-en)

Το παγκόσμιο απόθεμα διεθνών μεταναστών αυξήθηκε σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες από 77 εκ. άτομα το 1960 σε κατ' εκτίμηση 214 εκ. το 2010 – αύξηση 177% – ισοδύναμη με περίπου 3% του παγκόσμιου πληθυσμού το 2010. Επιπρόσθετα, η σύνθεση των σύγχρονων μεταναστευτικών κοινοτήτων έχει

διαφοροποιηθεί με την αυξημένη παρουσία μεταναστών υψηλών προσόντων, περισσότερες γυναίκες και τη διαφοροποίηση των κρατών προέλευσης και προορισμού. Εντωμεταξύ οι επαφές με τις χώρες προέλευσης διευκολύνονται απείρως λόγω σημαντικής προόδου στην τεχνολογία πληροφόρησης και επικοινωνίας και τη μείωση του κόστους μεταφοράς. Σε αυτό το πλαίσιο ο πιθανός αντίκτυπος της διασποράς στην εξέλιξη των χωρών προέλευσης αποτελεί πλέον κρίσιμο ζήτημα για τις κυβερνήσεις και τους οργανισμούς ανάπτυξης.

Η συμβολή της διασποράς στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις της χώρας προέλευσης εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που αφορούν τόσο στη διασπορά per se όσο και στις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα προέλευσης. Η συστηματική γνώση για τη διασπορά είναι απαραίτητη για την αξιοποίησή της στην ανάπτυξη και των χωρών προέλευσης. Η συγκεκριμένη έκδοση αποσκοπεί στην κάλυψη του ελλείμματος πληροφόρησης με τη συγκέντρωση στατιστικών πληροφοριών για μεταναστευτικούς πληθυσμούς και τα παιδιά τους

Εργογραφία

παγκοσμίως ανά χώρα προέλευσης, προκειμένου οι φορείς χάραξης πολιτικής να διαμορφώσουν πολιτική στις συγκεκριμένες ανάγκες και συνθήκες του υπό μελέτη πληθυσμού.

Η έκδοση αυτή περιλαμβάνει σημειώματα για 140 κράτη συνοψίζοντας τα μεγέθη της διασποράς, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στις χώρες προορισμού, τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού της διασποράς (φύλο, ηλικία, εκπαίδευση, συνέπειες σε αγοράς εργασίας), οι αριθμοί και οι κύριοι προορισμοί των αλλοδαπών φοιτητών, πληροφορίες σχετικά με την επιθυμία μετανάστευσης μεταξύ των διαφορετικών ομάδων πληθυσμών.

Settling In: OECD Indicators of Immigrant Integration 2012

OECD

Pages : 173

ISBN : 9789264171534 (PDF) ; 9789264171527 (print)

DOI : [10.1787/9789264171534-en](http://dx.doi.org/10.1787/9789264171534-en)

This publication highlights how immigrants and their children are integrating into OECD societies, judging their progress against key indicators. Many areas are considered (material living conditions, health, education, labour market, civic engagement) as integration is a multi-dimensional issue.

Measures of outcomes, as well as of progress made over the past decade, are presented in comparison with outcomes of a reference group (the population born in the country of residence). Three series of questions are addressed: 1) To what extent does the average performance of immigrants differ from that of the native-born?; 2) Can these differences be explained by structural effects (different distributions by age, educational level, etc.)?; 3) How has integration record evolved over the past decade?

An introductory chapter provides a detailed description of the populations under review (foreign-born persons and households, as well as native-born offspring of immigrants). The final chapter gives an overview on discrimination issues, as this is one possible source of persistent disadvantages of immigrants and their children.

European Commission, Special Eurobarometer 380, Awareness of Home Affairs, June 2012

This survey, commissioned by DG HOME, has been undertaken with the overall objectives of understanding European citizens' awareness and attitudes in relation to home affairs, including attitudes towards cross-border mobility, migration and security. More specifically it covers:

- Perceptions of the importance of being able to travel within the EU without border controls; and if it should be made easier for non-EU citizens to travel to the EU
- Attitudes towards non-EU labour migration within Europe
- Opinions on whether discussion about immigration in the EU is based on reliable data
- Attitudes towards the integration of non-EU immigrants into European societies
- Opinions on asylum seekers and the role that the EU and individual Member States should adopt
- Opinions on the role that the EU and individual EU Member States should play in handling irregular migration
- Perceptions of public security
- Opinions on whether rights and freedoms have been restricted within the EU because of the fight against terrorism and organised crime, and the role that the EU and individual Member States should adopt to tackle these threats
- Perceptions of the importance that the EU should attach to addressing problems of labour or sexual exploitation

This Eurobarometer survey was commissioned by the Directorate-General for Home Affairs and was coordinated by the Directorate-General for Communication. The survey was carried out by TNS Opinion & Social network, with fieldwork conducted between 3rd and 18th December 2011.

Σύνδεσμος: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm

Securitization of Migration in Greece: Process, Motives, and Implications.

Karyotis, Georgios

International Political Sociology
2012 Volume 6, Issue 4
pp. 390–408
doi: [10.1111/ips.12002](https://doi.org/10.1111/ips.12002)

Abstract:

The field of security is largely controlled by elites who, by virtue of their authority, are able to create an image of an enemy which is largely independent of the objective significance of a threat. However, a narrow focus on speech acts and discourse analysis

to study such processes of securitization is inherently inadequate. This article provides a panoramic account of Greek migration politics during the 1990s. It shows that securitization can be discursive or nondiscursive, pre-mediated or subconscious, and beneficial or detrimental for securitizing actors. Elite interviews and an in-depth analysis of contextual factors help make sense of these dynamics.

Immigrant Populations and the Labour Market in Greece at the Beginning of the Twenty-First Century

Vasilis S. Gavalas, George M. Korres, Apostolos Giannakos

International Migration
2013, Volume 51, Issue 1
pages 186–212
doi: [10.1111/j.1468-2435.2012.00742.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2012.00742.x)

Our purpose in undertaking this research is to methodically map the labour market circumstances of the main immigrant groups in Greece. We classify all of the Districts of Greece into three categories (Diverse, Mixed and Unmixed) according to the ethnic composition of each District. We measure how

the employment status of the immigrants varies (1) according to the ethnic group and sex of the immigrant, and (2) according to the ethnic composition and economic structure of a District. In general, the majority of immigrants exhibit lower unemployment and higher economic activity rates than the indigenous Greeks. Three immigrant groups (Albanians, Bulgarians and “Other”), which make up two-thirds of the foreign-born population of Greece, have lower unemployment rates than the national average, and lower rates than Greeks as well. The poorest labour market outcomes are observed in Unmixed and Mixed Districts, whereas Diverse Districts are better off. At the regional level, the most disadvantaged Geographical Department is the Ionian Islands, since it presents the highest unemployment rates for the general population for both sexes. With regard to sex-differential unemployment across immigrant groups, we found that women exhibit higher unemployment than men in almost every ethnic group.

Family Debts, Personal Desires and Migratory Realities: Albanian Second-Generation Youth in Athens

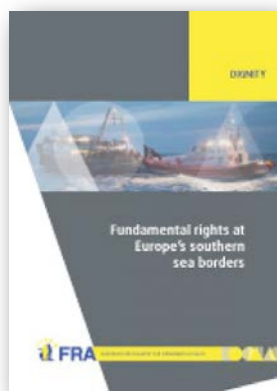
Athanasopoulou, Angeliki

International Migration
2013, Volume 51, Issue 2
pages 127–147
doi: [10.1111/j.1468-2435.2010.00650.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2010.00650.x)

Εργογραφία

Fundamental rights at Europe's southern sea borders

This FRA report examines the conditions at Europe's southern sea borders with respect to the most fundamental rights of a person, the right to life and the right not to be sent back to torture, persecution or inhuman treatment. It looks at sea border surveillance and disembarkation procedures, as well as training and Frontex-coordinated operations. It examines practices across the EU Member States researched – Cyprus, Greece, Italy, Malta and Spain.

Σύνδεσμος:

<http://fra.europa.eu/en/publication/2013/fundamental-rights-europes-southern-sea-borders>

Κοινωνικές αντιλήψεις για τον αριθμό των μεταναστών σήμερα στην Ελλάδα: ορατότητα και συνύπαρξη, 2012

Greek Social Issues 2-2013

Abstract: Το φαινόμενο της μετανάστευσης απασχολεί έντονα την ελληνική κοινή γνώμη. Οι συζητήσεις επικεντρώνονται κυρίως στον αριθμό των μεταναστών που ζουν στη χώρα, την εθνικότητά τους, και τη δυνατότητα συνύπαρξης με τους Έλληνες πολίτες. Η κοινωνική διάχυση του μεταναστευτικού φαινομένου

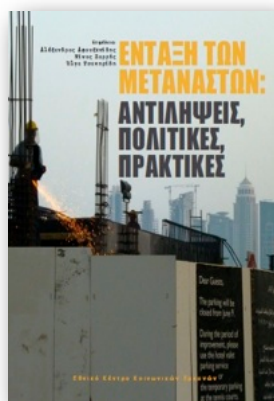
είναι δεδομένη και αφορά, γεωγραφικά, το σύνολο της χώρας. Στη μέτρηση της Public Issue για το 2012, 8 στους 10 πολίτες (81%) «αντιλαμβάνονται» στην περιοχή που κατοικούν την παρουσία μεταναστών...

Σύνδεσμος:

<http://www.publicissue.gr/2078/metanastes-2012/>

Ένταξη των μεταναστών: Αντιλήψεις, πολιτικές, πρακτικές

A. Αφουξενίδης, Ν. Σαρρής, Ό. Τσακηρίδη (επ.)
ΕΚΚΕ, Αθήνα, 2012

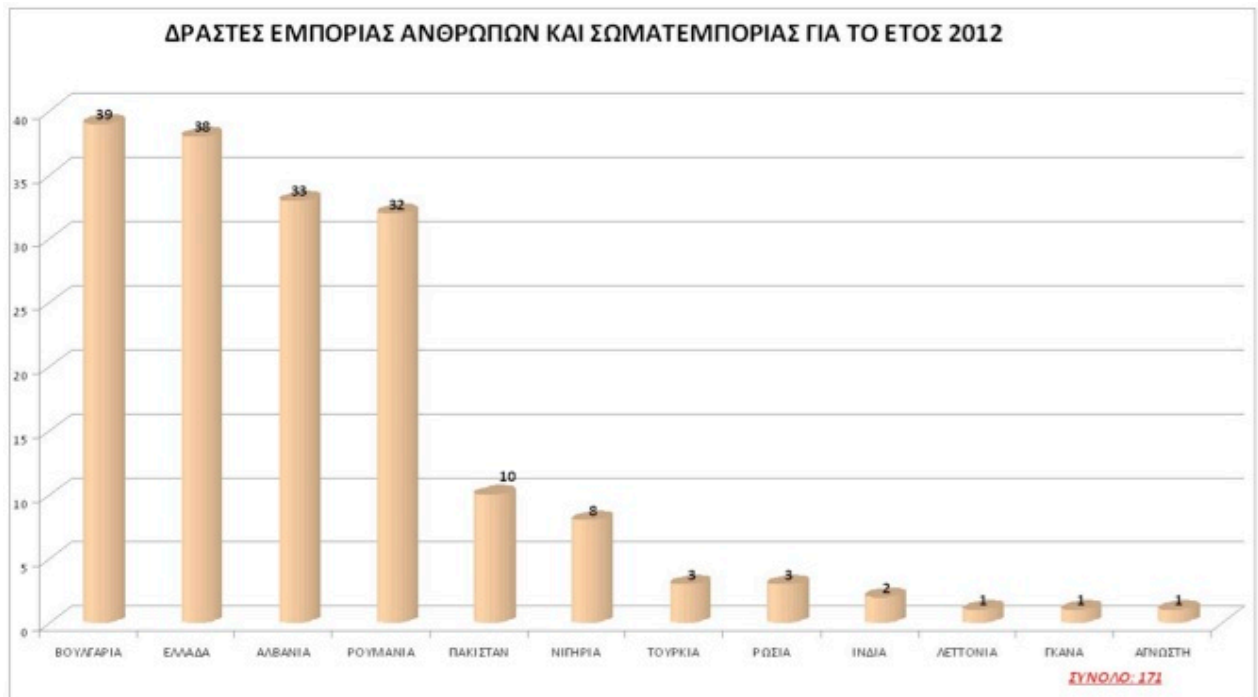
Στα επτά κείμενα που περιλαμβάνονται στον παρόντα τόμο αποτυπώνονται ορισμένες βασικές πτυχές του μεταναστευτικού ζητήματος όπως το νομικό πλαίσιο, η ενσωμάτωση, η εκπαίδευση και η πολιτισμική προσέγγιση. Η ιδέα για τον τόμο προέκυψε από την ανάθεση της Γενικής Διεύθυνσης Μεταναστευτικής

Πολιτικής και Κοινωνικής Ένταξης του Υπουργείου Εσωτερικών στο ΕΚΚΕ της Δράσης 1.5/09, που αφορούσε την οργάνωση σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας ενημερωτικής εκστρατείας για την προώθηση της ομαλής ένταξης των μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες μέσα από τη θεσμοθέτηση των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών. Οι λεπτομέρειες και όλο το σχετικό υλικό της Δράσης βρίσκονται στην σχετική ιστοσελίδα του ΕΚΚΕ: <http://www.ekke.gr/projects/sem/>.

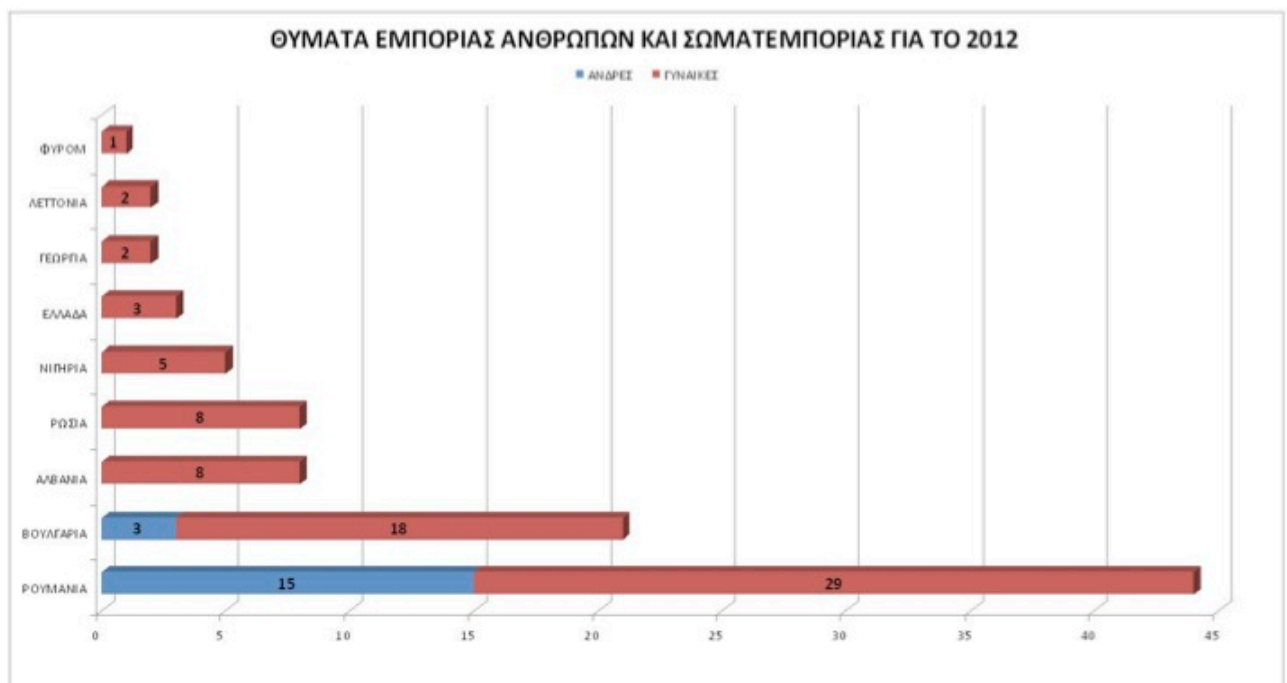
Το κεντρικό σημείο αναφοράς των κειμένων του τόμου έχει ως αφετηρία τη νηφάλια συζήτηση γύρω από ένα περίπλοκο κοινωνικό ζήτημα, το οποίο περιλαμβάνει πολλαπλές πολιτικές και ιδεολογικές προεκτάσεις, και το οποίο αποτέλεσε και αποτελεί πεδίο θεσμικών –συχνά αντικρουόμενων– στρατηγικών επιλογών από τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς φορείς. Επίσης, σε ένα δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης, τα κείμενα «μιλούν» χρησιμοποιώντας όχι μόνο την επιστημονική γλώσσα αλλά, κυρίως, τη γλώσσα που αποσκοπεί στη συγκρότηση ενός τύπου αξιακού υπόβαθρου –που συχνά εμφανίζεται και στις διεθνείς συνθήκες–, μέσα από το οποίο αναδεικνύονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της παγκόσμιας κοινότητας έναντι της ανθρωπότητας.

Σύνδεσμος: http://www2.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf

Στατιστικά Στοιχεία

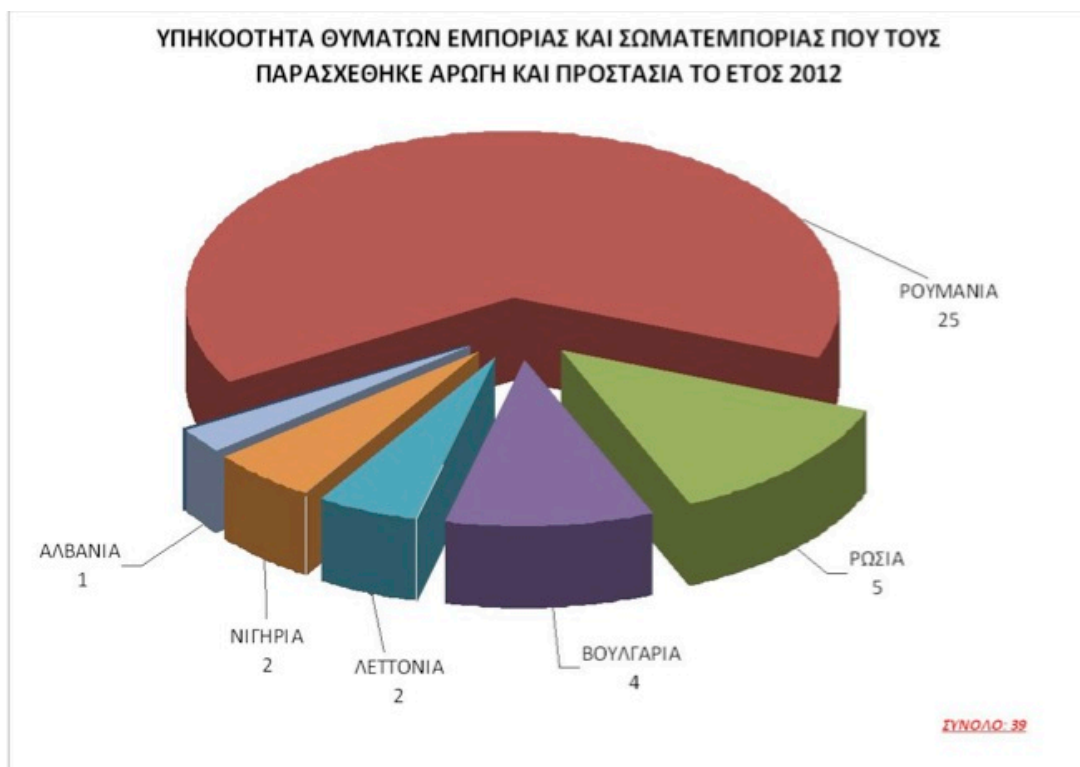
Πηγή:
Ελληνική Αστυνομία

Πηγή:
Ελληνική Αστυνομία

Στατιστικά Στοιχεία

Πηγή:
Ελληνική Αστυνομία

Παροχή στατιστικών στοιχείων για το 2012 για την εμπορία ανθρώπων κατ' άρθρο 351 Π.Κ. (σωματεμπορία) και 323 Α Π.Κ. (εμπορία ανθρώπων)

	Α' Εξάμηνο	Β' Εξάμηνο	Σύνολο
Ασκηθείσες ποινικές διώξεις	67	9	76
Καταδικαστικές αποφάσεις σε Α' βαθμό	19	16	35
Καταδικαστικές αποφάσεις σε Β' βαθμό	12	2	14

Πηγή:
Ελληνική Αστυνομία

Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και της Διασποράς

Ιστορικό - Ίδρυση - Διοίκηση

Το Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ.) ιδρύθηκε το 2000 στο πλαίσιο του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, προκειμένου να ικανοποιήσει την ανάγκη της χώρας μας από ένα βήμα αποκλειστικής μελέτης της μετανάστευσης και διασποράς, όπως αυτές βιώνονται σήμερα στην Ελλάδα, αλλά και παγκοσμίως. Το Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ. διευθύνεται από τον Καθηγητή Αντώνιο Κόντη, Διευθυντή του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, και μέλος ΔΕΠ του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Εκδοτική Δραστηριότητα

Σειρά Ειδικών Μελετών της Μετανάστευσης και Διασποράς

1. ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Robin Cohen

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2003

2. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΥΛΟΥ:

Κέντρα Υποδοχής Προσφύγων και Αιτούντες Άσυλο με απορριφθείσα Αίτηση Ασύλου

Α. Κόντης, Η. Πετράκου, Ν. Τάτσης, Ν. Χλέπας

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2005

3. ΝΑ ΦΕΥΓΕΙΣ ΚΑΙ ΝΑ ΡΙΖΩΝΕΙΣ:

Η εγκατάσταση των Ελλήνων Ποντίων απο την Πρώην Σοβιετική Ένωση στη Θράκη και στην Αθήνα.

Μάρη Λαυρεντιάδου

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006

4. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Επιστημονική Επιμέλεια: Αντώνης Κόντης.

Κείμενα: Θεόδωρος Ιωσηφίδης, Αντώνης Κόντης, Μάρη Λαυρεντιάδου, Δέσποινα Π. Παπαδοπούλου,

Ελένη - Ανδριανή Σαμπατάκου

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2009

5. ΕΡΜΗΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Νομοθετική, Θεσμική, Επιχειρησιακή Εξέλιξη. Δρώντες, Δομές και Διάδραση.

Ελένη - Ανδριανή Σαμπατάκου

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2010

6. Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Μετανάστευση - οικονομία - τεχνολογία: Τιμητικός τόμος για τον Ομότιμο Καθηγητή Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου Ροσέτο Φακιολά

Επιστημονική Επιμέλεια: Αντώνης Κόντης.

Εκδόσεις Παπαζήση, Πανεπ. Εκδόσεις Θεσσαλίας, Αθήνα, 2011

7. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Επιμέλεια: Αντώνης Κόντης, Νικόλαος Τάτσης

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2012

Κείμενα Εργασίας

1: Μετανάστευση, ενσωμάτωση και ιδιότητα του πολίτη: κριτική θεώρηση

Δέσποινα Π. Παπαδοπούλου

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006

Σελίδες 86

2: Πόλη και Μετανάστευση: θεωρητικές προσεγγίσεις χωρο-κοινωνικών διαδικασιών

Μάρη Λαυρεντιάδου

Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006

Σελίδες 75

3: Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία: κοινοτικές μεσογειακές «πύλες» της παράνομης μετανάστευσης

Ευαγγελία

Χιονάτου

Αθήνα 2012,

Σελίδες 80

Για να λαμβάνετε το "Μετανάστευσης Επίκαιρα", στείλτε email με θέμα "Subscribe" στο emedia@ppa.uoa.gr